

นิบาต

บทที่ ๑ : ลักษณะและวิธีการใช้ค่านิบาต

ความหมายของนิบาต

นิบาต แปลว่า การตกไป, การแทรกเข้าไป ในที่นี้หมายถึงคำที่ไม่เปลี่ยนรูปไปจากเดิมเมื่อนำไปใช้ในประโยค นิบาตเป็นคำที่ไม่อยู่ในกลุ่มคำอาชยชาติ คำนาม กิตก์ สมาส และศัพท์ิต

รวมความว่า นิบาต หมายถึงคำศัพท์ เช่น หิ, จ, ปน, กิร เป็นต้นที่วางไว้ต้นประโยค ท่ามกลางประโยค และท้ายประโยค เพื่อทำเนื้อความให้เกี่ยวเนื่องกันบ้าง ใช้หักทลายบ้าง ใช้บอกเวลาบ้าง ใช้ถามบ้าง

ในจำนวนนิบาตทั้งหลายนั้น นิบาตบางตัววางไว้ตัวแรกของประโยค ไม่ได้ต้องวางไว้ลำดับที่ ๒ ของประโยคเท่านั้น

ลักษณะของนิบาต

นิบาตเป็นคำโดดก็มี เป็นคำประสมก็มี คำนิบาตที่เป็นคำประสมนี้สำเร็จจากการนำคำนามไปลงปัจจัยก็มี เป็นศัพท์ที่สำเร็จจากศัพท์โดยการลง ถ้า ถํ ปัจจัยก็มี เป็นกิริยาภิกตที่สำเร็จมาจากธาตุโดยลงตุนาที่ปัจจัย (คือตุน, ตฺวา, ตฺวาน) เป็นต้นก็มี

คำนิบาตไม่ว่าจะเป็นคำโดดหรือคำประสมก็ตามรูปสำเร็จที่ปรากฏเรียกว่า อพยยศัพท์ทั้งหมด คำนิบาตแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑) นิบาตแท้ที่เป็นคำโดด ไม่สามารถแยกศัพท์ได้ เช่น หิ, จ, ปน, ตฺ, กิร, ขลฺ, สฺหํ เป็นต้น

๒) นิบาตที่สำเร็จมาจากนามหรือสัพพนาม โดยการลงปัจจัยในอรรถ
ของวิภัตติ (แปลด้วยสำเนียงอายตนิบาตได้) สามารถแยกศัพท์ได้ เช่น
ตตฺถ (ใน...นั้น) มาจาก ต + ตฺถ ปัจจัยเป็นต้น

๓) นิบาตที่สำเร็จมาจากอภัยยัตถิต สามารถแยกศัพท์ได้ เช่น
เอกธา (โดยส่วนเดียว) มาจาก เอก + ธา ปัจจัยเป็นต้น

๔) นิบาตที่สำเร็จมาจากกิริยา สามารถแยกศัพท์ได้ เช่น กตฺวา มา
จาก กร + ตฺวา ปัจจัยเป็นต้น

การจัดประเภทนิบาตจะจัดตามหน้าที่ของนิบาตคำนั้น ๆ เช่น นิบาต
บอกกาลปนะ, นิบาตบอกกาล เป็นต้น ทำหน้าที่ใดให้สังเกตจากคำแปล

หน้าที่ของคำนิบาต

นิบาตไม่ได้แสดงความหมายเป็นคน สัตว์ สิ่งของ บุคคล ตัวตน เรา เขา ไม่ได้เป็นกิริยา ไม่ได้เป็นคำคุณนาม หน้าที่ของคำนิบาตจัดแบ่ง ออกเป็นหมวด ๆ ได้ ๑๕ หมวด คือ

๑)นิบาตบอกอาลปะนะ	ใช้สำหรับทักทายบุคคลต่าง ๆ
๒)นิบาตบอกกาล	ใช้สำหรับบอกเวลาที่เกิดเหตุการณ์
๓)นิบาตบอกที่	ใช้สำหรับบอกสถานที่เกิดเหตุการณ์
๔)นิบาตบอกปริจเฉท	ใช้สำหรับกำหนดปริมาณ เวลา เหตุผล
๕)นิบาตบอกอุปมาอุปไมย	ใช้สำหรับเปรียบเทียบให้ชัดเจน

๖)นิบาตบอกประการ

ใช้สำหรับบอกเนื้อความประการต่าง ๆ

๗)นิบาตบอกปฏิเสธ

ใช้สำหรับปฏิเสธคำนามและคำกริยา

๘)นิบาตบอกความได้ยินล่าลือ

ใช้สำหรับบอกว่าเป็นเรื่องที่ได้ยินมา

๙)นิบาตบอกปริกัป

ใช้สำหรับกำหนดเงื่อนไข

๑๐)นิบาตบอกความถาม

ใช้สำหรับตั้งคำถาม แสดงความสงสัย

๑๑)นิบาตบอกความรับ

ใช้สำหรับแสดงความยอมรับ เห็นด้วย

๑๒)นิบาตบอกความเตือน

ใช้สำหรับเตือนสติ เชื่อเชิญ

๑๓)นิบาตสำหรับผูกศัพท์และประโยคมีอรรถเป็นอเนก

ใช้สำหรับผูกข้อความและประโยค

๑๔) นิบาตเป็นเครื่องทำบทให้เต็ม ใช้สำหรับแต่งคำพูดให้สละสลวย

๑๕) นิบาตมีเนื้อความต่าง ๆ ใช้สำหรับขยายกริยาให้วิเศษขึ้น

ในนิบาตทั้ง ๑๕ หมวดนี้บางหมวดต้องแปลก่อนประธานเท่านั้น บาง
หมวดต้องแปลหลังค่านาม บางหมวดต้องแปลหลังคำกริยา

นิบาตที่ต้องแปลก่อนประธานมี ๖ หมวด คือ

๑) นิบาตบอกกาลปะนะ

๒) นิบาตบอกกาล

๓) นิบาตบอกความได้ยินหล่าลือ

๔) นิบาตบอกปริกัปป

๕) นิบาตบอกความรับ

๖) นิบาตสำหรับผูกศัพท์และประโยค

นิบาต ๖ หมวดนี้บางครั้งนิยมเรียกว่า “นิบาตต้นข้อความ”

นิบาต

บทที่ ๒ : นิบาตบอกกาลปนะ

ใช้สำหรับทักทายผู้ที่จะสนทนาด้วย

วิธีการเปลี่ยนนิบาตบอกกาลปะนะ

๑) ถ้านิบาตบอกกาลปะนะมาตัวเดียวแปลเป็นตัวแรกได้เลย

อิเม มํ ฆนฺเต ภิกฺขุ อกฺโกสนฺติ.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ ย่อมดำ ซึ่งข้าพระองค์.

ปสุสทาวุโส. (ปสุสท+อาวุโส)

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อ.ท่าน ท. จงด.

๒) ถ้านิบาตบอกอาสัพพะมาคฺกับอาสัพพะนาม ให้แปลนิบาตบอกอาสัพพะ
เป็นบทขยายอาสัพพะนาม เช่น

สตฺถา ตํ อารุโส อานนฺท อามนฺเตติ.

ดูก่อนอานนทฺ ผู้มีอายุ อ.พระคัสดา ย่อมเรียกกทา ซึ่งท่าน

๓) ถ้าอาสัพพะนามมาคฺกับนิบาตบอกอาสัพพะ ๔ ตัวนี้คือ ยคฺเฆ (ขอเดชะ),
เร (เว้ย), อเร (ไฉ้ย), เห (เฮ้อ) ให้แปลนิบาตบอกอาสัพพะก่อนอาสัพพะนาม

ยคฺเฆ เทว ชาเนยฺยาสี.

ขอเดชะ ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อ.พระองค์ ฟิงทรงทราบ.

นิบาตบอกกาลปะนะ

ยคฺฆะ

:ขอเดชะ

วิธีใช้

:ผู้มีศักดิ์น้อย (คฤหัสถ์) พูดยกกับผู้มีศักดิ์ใหญ่ (คฤหัสถ์)

๑)ยคฺฆะ ภาณฺเต ชาเนยฺยาสี.

ขอเดชะ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน พึงทราบ.

๒)ยคฺฆะ คหฺปติ ชาเนยฺยาสี.

ขอเดชะ ข้าแต่ท่านคฤหบดี อ.ท่าน พึงทราบ.

๓)ยคฺฆะ เทว ชาเนยฺยาสี.

ขอเดชะ ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อ.พระองค์ พึงทราบ

ภนฺเต :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ

ภทฺนฺเต :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ

วิธีใช้ :คฤหัสถ์ใช้เรียกบรรพชิตด้วยความเคารพ พระผู้มีพระภษา
น้อยเรียกพระผู้มีพระภษมากกว่า

๑)อาจารย์ เม ภนฺเต โหหิ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า จงเป็น

๒)ภนฺเต อยฺยสฺส กิร อกฺขี วาโต วิชฺฌติ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ได้ยินว่า อ.ลม ย่อมเสียดแทง ซึ่งตา ท.
ของพระคุณเจ้า หรือ.

๓) โสตุถิ ภทนต์ โหตุ รณโณ, โสตุถิ ชนปทสฺส, เทโว
ปวสฺสตุ

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ความสวัสดิ์ จงมี แก่พระราชชา,
อ.ความสวัสดิ์ จงมี แก่ชนบท, อ.ฝน จงตก.

๔) มยมปิ ปุจฺฉาม ตูวํ ภทนต์.

ข้าแต่ผู้เจริญ แม่ อ.ข้าพเจ้า ท. จะถาม ซึ่งท่าน.

๕) ภทนต์ เวลา อุปกฏฐา.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.เวลา ไกลเข้ามาแล้ว.

ภณ :แนะนาย

วิธีใช้ :ผู้มีฐานะสูงกว่าเรียกผู้ที่อยู่ในความดูแลของตน

๑)หนุท ภณ อุปาลี นิวตตสุสุ.

ดูก่อนอุปาลี เอาเถิด อ.เจ้า จงกลับ.

(กษัตริย์ทั้งหมดมีเจ้าอนุรุทธ์ เจ้ากุมพิละ เป็นต้น พุดกับนายอุปาลี)

๒)เตนหิ ภณ วิจินิตวา อาจิกข.

แนะนาย ถ้าอย่างนั้น อ.เจ้า คั้นดูแล้ว จงบอก.

๓)เตนหิ ภณ ชีวก ลิกขสุสุ.

แนะชีวก ผู้พนาย ถ้าอย่างนั้น อ.เจ้า จงศึกษา.

อมฺโห

:ແນະຜູ້ເຈຣີຽ

วิธีใช้

:เป็นคำสำหรับเรียกผู้ชายด้วยวาจาที่อ่อนหวานเหมือนกับภาษาไทยว่า “สุภาพบุรุษ”

๑)อมฺโห มา เหวံ วท.

ແນະທ່ານຜູ້ເຈຣີຽ ອ.ທ່ານ ຈ່ອງຍ່າກລ່າວ ອຢ່າງນີ້.

๒)เอหิ อมฺโห, ราชา ตํ ปกฺโกสติ.

ແນະທ່ານຜູ້ເຈຣີຽ ອ.ທ່ານ ຈ່ອງມາ, ອ.ພຣະຣາຊາ ຍ່ອມເຣີຍກ ສິ່ງທ່ານ

๓) อมฺโห กุมภการ มา มํ นาสยิ.

ແນະຮ່າງຫມ້ອ ຜູ້ເຈຣີຽ ອ.ທ່ານ ອຢ່າຍັງເຮົາໃຫ້ຈົບຫາຍແລ້ວ.

อาวุโส

:ดูก่อนผู้มีอายุ

วิธีใช้

:บรรพชิตผู้มีพรรษามากกว่าเรียกบรรพชิตผู้มีพรรษา
น้อยกว่า หรือบรรพชิตใช้เรียกคฤหัสถ์ทั่วไป

๑)อาวุโส มา เอวํ กริ.

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ อ.ท่าน อย่าทำแล้ว อย่างนี้.

๒)อกุชี่ เม อาวุโส วาตา วิชฺฌนฺติ.

ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ท. อ.ลม ท. ย่อมแพง ซึ่งดวงตา ท. ของเรา.

๓)อฏฺฐุจฺเจหิ อาวุโส เทวทตฺต.

ดูก่อนเทวทัต ผู้มีอายุ อ.ท่าน จงลุกขึ้น.

เร :เว้ย

อเร :โวย

วิธีใช้ :เป็นคำไม่สุภาพ ใช้เรียกคนเลวทราม

๑)ติฎฐุ เร, ติฎฐุ เร

เฮ้อ อ.เจ้าจงหยุด, เฮ้อ อ.เจ้า จงหยุด.

๒)อเร ขุขุเซ อติพหโลฎฐุกโปลั เต มุขั.

เว้ย แนะหึงค่อม อ.ปาก ของเจ้า เป็นอวัยวะมีริมฝี-
ปากอันหนายิ่ง ย่อมเป็น.

๓) อเร ทุณฺณกุกฺกุณฺณิ ก็ วเทสิ, มาทิสา ขุชฺชา นาม โหติ.

เว็ย เหน่ะบุคคลผู้เป็นโรคเรื้อนผู้อื่นโทษประทุษร้ายแล้ว

อ.เจ้า ย่อมกล่าว ซึ่งคำอะไร

(อเร ทุณฺณกุกฺกุณฺณิ แปลโดยอรรถว่า เว็ย เหน่ะเจ้าขี้เรื้อนชั่ว)

๔) โน วต เร กิณฺณิ ปาปทาสิ, ก็ ทิวา อุกฺกุณฺณาสิ.

เว็ย เหน่ะนางทาสีชั่ว อ.เหตุ อะไร ๆ มีอยู่ หามิได้ หนอ,

อ.เจ้า ย่อมตื่น ในเวลาสาย เพราะเหตุไร.

เห :เฮ้ย

วิธีใช้ :เป็นคำไม่สุภาพ ใช้เรียกคนเลวทรามหรืออันธพาล

๑)เห เซ ก็ เต โส สมโน อโวจ

เฮ้อ แนะแม่สาวใช้ อ.สมณะ นั้น ได้กล่าวแล้ว ซึ่งอะไร
แก่เจ้า.

๒)เห เซ กากี.

เฮ้อ แนะนางกากี ผู้เป็นสาวใช้.

(โดยอรรถแปลว่า เฮ้อ อีนางคนใช้กากี)

เซ :เนาะแม่, เนาะแม่สาวใช้

วิธีใช้ :เป็นคำเรียกคนรับใช้ที่เป็นหญิง

๑)ก็ เซ ทิวา อัญญาสิ.

เนาะแม่ (สาวใช้) อ.เจ้า ย่อมตื่น ในเวลาสาย เพราะเหตุไร.

๒)หนุท เซ อิม ภาณุทิกั คณุหาหิ.

เนาะแม่สาวใช้ เอาเถิด อ.เจ้า จงรับ ซึ่งห่อมีภัณฑ์นี้.

๓)หนุท เซ อาภรณ์ ปิพนุธิสุสามิ.

เนาะแม่สาวใช้ เอาเถิด อ.เรา จักประดับ ซึ่งเครื่องประดับ.

นิบาต

บทที่ ๓ : นิบาตบอกกกาล

คำบอกรเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ

แปลเป็นลำดับที่ ๓

ต่อจากนิบาตต้นข้อความ

อถ

:ครั้งนั้น

อถ สตุถา ปาโตว มหาโมคคัลลานตเถรํ อามนฺเตสิ.

ครั้งนั้น อ.พระศาสดา ตรัสเรียกแล้ว ซึ่งพระเถระชื่อว่ามหา-
โมคคัลลานะ ในเวลาเช้าเที่ยว.

ปาโต

:ในเวลาเช้า (ปาตํ ก็มี)

:ปาโต อุทยนฺเต สุริเย, มุฑฺธา เต สตุตฺธา ผลตุ.

ครั้นเมื่อพระอาทิตย์ อุทัยอยู่ ในเวลาเช้า, อ.ศิรชะ ของท่าน
จงแตก โดยส่วนเจ็ด.

ทิวา : ในเวลากลางวัน, ในเวลาสาย

สุสานะ วนสนฺเตน ภิกฺขุณา ทิวา น นินฺททายิตพฺพํ.

อันภิกษุ ผู้พักอยู่ในป่าช้า ไม่พึงนอน ในเวลากลางวัน.

(นินฺททายิตพฺพํ เป็นภาวจาก มาจาก นิ+ทา+ย+อิ+ตพฺพ)

สายั : ในเวลาเย็น

สตถา สายั ชมฺพุกาชีวกสฺส สนฺตีกํ คจฺฉติ.

อ.พระศาสดา จะเสด็จไป สู่สำนัก ของชัมพุกาชีวก ในเวลาเย็น.

สุมเว : ในวันพรุ่งนี้

อชเชว ปพพชิสสามิ, โก ชณญา, มรณ สุมเว โหติ.

อ.เรา จักบวช ในวันนี้หนึ่่นเทียว, อ.ใคร ฟังรู้ว่า อ.ความตาย
จะมี ในวันพรุ่งนี้.

สุมเว สุมเว : ในวัน ๆ (ทุก ๆ วัน)

สูกกปกุเข จนโท สุมเว สุมเว วฑุตติ.

ในสูกกปักกษ (ข้างขึ้น) อ.พระจันทร์ ย่อมเจริญขึ้น ในวัน ๆ.

กาฬปักกุเข จนโท สุมเว สุมเว หายติ.

ในกาฬปักกษ (ข้างแรม) อ.พระจันทร์ ย่อมเสื่อมลง ในวัน ๆ.

หิโยโย, หีโย :ในวันวาน (เมื่อวาน)

หิโยโย มหาบุคคลโต ภரியาย สหุธิ ภาตี อกาลิ.

ในวันวาน อ.บุคคลผู้ถึงแล้วซึ่งยากใหญ่ ได้กระทำแล้ว
ซึ่งการรับจ้าง กับ ด้วยภรรยา.

:ตาด หีโย มยา กุมภกาโร เอกัง กมมัม อาณตโต.

แน่ะพ่อ ในวันวาน อ.ช่างหม้อ อันเรา สั่งแล้ว ซึ่งการงาน
อย่างหนึ่ง.

อถโฆ : ครึ่งนั้นแล

อถโฆ เมโฆ อฏฐหิตฺวา (วสุสํ) ปาวสุสิ.

ครึ่งนั้นแล อ.เมฆ ตั้งขึ้นแล้ว ยังฝน ให้ตกแล้ว.

ตโต : ในลำดับนั้น, ในกาลภายหลัง

ตโต เทวปี ชนา สญชยสุส สนฺตีกํ อคมํสุ.

ในลำดับนั้น อ.ชน ท. แม่สอง ได้ไปแล้ว สู่อำนาจของปริพาชก

ชื่อว่าสัญญาชัย

นิบาต

บทที่ ๔ : นิบาตบอกที่

คำบอกสถานที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ
อยู่หน้ากริยาตัวไหนแปลขยายกริยาตัวนั้น

อุทฺธ

:ในเบ็องบน (ข้างบน)

:สตุถา สีเนรุมุทฺธนิ ฐตุวา เทโวโรหणे ยมกปฺปาฎิหาริยํ กตุวา

อุทฺธ โอลเกสิ.

อ.พระศาสดา ประทับยืนแล้ว บนยอดแห่งเขาสิเนรุ กระทำแล้ว

ซึ่งยมกปาฏิหาริย์ ทรงแลดูแล้ว ในเบ็องบน

อุปริ

:ในเบ็องบน (ข้างบน)

:อุทฺธ ขิตตุํ อุทกํ อมนุสฺसानํ อุปริ ปติ.

อ.น้ำ อันอันพระอาณนท์ สาดไปแล้ว ในเบ็องบน ตกแล้ว

ในเบ็องบน ของอมนุษย์ ท.

อนุดรา : ในระหว่าง

: วาณิชา สาวตฤถิ์ อนุปฺปตฺตา นครสุส จ วิหารสุส จ อนุดรา นิวาส
คณฺหิสุ.

อ.พ่อค้า ท. ถึงโดยลำดับแล้ว ซึ่งเมืองสาวตฤถิ์ ถือเอาแล้ว
ซึ่งที่เป็นที่พัก ในระหว่าง แห่งเมือง ด้วย แห่งวิหาร ด้วย.

ติโร : ในภายนอก (ข้างนอก)

: โจรา นครสุส ติโร วสนติ.

อ.โจร ท. ย่อมอยู่ ในภายนอก แห่งเมือง.

พหิ :ในภายนอก (ข้างนอก)

:พราหมณ์ ปุตุตํ นีหริตฺวา พหิ อาลินฺเท นิปชฺชาเปสี.

อ.พราหมณ์ นำออกแล้ว ซึ่งบุตร ยังบุตรนั้น ให้นอนแล้ว
ที่ระเบียง ในภายนอก.

พหิทฺธา :ในภายนอก (ข้างนอก)

:มม สาสนโต พหิทฺธา มคฺคผลภูโฐ สมโณ นาม นตฺถิ.

ชื่อ อ.สมณะ ผู้ดำรงอยู่ในมรรคและผล ย่อมไม่มี ในภายนอก
จากศาสนา ของเรา.

พาหิรา : ในภายนอก

วิธีใช้ : ไม่นิยมใช้แบบนิบาต มักใช้เป็นคุณนามมากกว่า

: ภิกขเว พาหิรา เอตา นหุธิวรตฺตา (โหติ).

ดูก่อนภิกษุ ท. อ.ชะเนาะเป็นเครื่องผูกและหางเป็นเครื่องรัด ท.
เป็นของภายนอก ย่อมเป็น

อโธ : ในเบื้องต่ำ (ข้างล่าง)

: สตฺถา อโธ โอลโลเกสิ, ยาว อวีจิตฺ สพฺพํ ฐานํ เอกงฺคณํ อโหสิ.

อ.พระศาสดา แลดูแล้ว ในเบื้องต่ำ, อ.ที่ ทั้งปวง เป็นสถานที่ที่มีเนิน
เป็นอันดีด้วยกัน เพียงไร แต่รทชื้ออเวจี ได้เป็นแล้ว.

โอรัง
:ที่ฝังใน, สู้ฝังใน

ปาร์
:ที่ฝังนอก, สู้ฝังนอก

:ราชภัญ (บุคคล) ภาตี คเหตุวา มนุสเส โอรโต ปาร์ เนติ,
ปารโต โอรัง อาเนติ.

อ.บุคคล ผู้อันพระราชาลีียงแล้ว (ข้าราชการ) รับแล้ว
ซึ่งค่าจ้าง ย่อมนำไป ซึ่งมนุษย์ ท. จากฝังใน สู้ฝังนอก,
ย้อมนำมา ซึ่งมนุษย์ ท. จากฝังนอก สู้ฝังใน.

หุรั

:ในโลกอื่น

:มิจุฉาทีฏฐิกา ชนา อิธ จ หุรั จ วุฑฺฒี น วินฺทนฺติ.

อ.ชน ท. ผู้มีความเห็นผิด ย่อมไม่ประสบ ซึ่งความเจริญ ในโลกนี้
ด้วย ในโลกอื่น ด้วย.

สมมุขาน :ในที่พร้อมหน้า, ในที่ต่อหน้า, ต่อหน้า

:สมมุขาน วทนุโต อางริโย โอบทติ นาม.

อ.อาจารย์ ผู้กล่าวอยู่ ต่อหน้า ชื่อว่า ย่อมกล่าวสอน.

:อิทานิ อายสุมา สาริปุตฺโต ภควโต สมมุขาน สีหนาทํ นทิสฺสติ.

ในกาลนี้ อ.พระสารีบุตร ผู้มีอายุ จักบังลือ บังลือเพียงดัง

สีหะ ในที่พร้อมหน้า แห่งพระศาสดา.

ปรหมฺมุข๑ :ในท๑ล๑บหล๑ง, ล๑บหล๑ง

:ปรหมฺมุข๑ ท๑ต๑ ว๑ ส๑ส๑น๑ ว๑ เป๑เส๑น๑โต อ๑จ๑ริ๑โย อ๑นุ๑ส๑ส๑ติ น๑ม.

อ.๑จ๑จ๑ร๑ย๑ ผู๑ส๑ง๑ไป๑อย๑ ซึ่ง๑ท๑ต๑ หรือ หรือ๑ว๑ ซึ่ง๑ข๑ว๑ส๑ส๑น๑ ในท๑
ล๑บหล๑ง ซึ่ง๑ว๑ ย๑อม๑ตาม๑ส๑อน.

ร๑โห
:ในท๑ล๑บ

:พ๑ล๑ อ๑สิ๑โลก๑ภ๑เย๑น ร๑โห ป๑า๑ป๑ ก๑โร๑น๑ติ.

อ.ค๑น๑พ๑ล ท. ย๑อม๑ท๑า ซึ่ง๑บ๑า๑ป ในท๑ล๑บ เพราะ๑กล๑ว๑แต๑ค๑ว๑ม๑ติ๑เต๑ียน.

อ๑วิ
:ต๑ว๑ ป๑า๑ป๑ก๑ ก๑ม๑ม๑ อ๑วิ ว๑ ร๑โห ว๑ ม๑า อ๑ก๑ล๑.

อ.ท๑น๑ อ๑ย๑า๑ได๑ท๑า๑แล๑ว๑ ซึ่ง๑ก๑ร๑ม๑ อ๑น๑ล๑ว ในท๑แจ๑ง หรือ หรือ๑ว๑ ใน
ท๑ล๑บ.

อนฺโต :ในภายใน

:มัญญุกุณฑลํ พหิอาลินุเท นิปนฺนากาเรเนว ตสฺส ญาณชาลสฺส
อนฺโต ปญฺญายิ.

อ.มัญญุกุณฑลํ ปรากฺฏแล้ว ในภายใน แห่งข้ายคือญาณนั้น โดย
อาการแห่งตนนอนแล้ว ในภายในนอกแห่งระเบียงนั้นที่ียว.

:ตสมิ ปน สมเย ภควโต ญาณชาลสฺส อนฺโต ปุติคตฺตติสฺสเถโร
ปญฺญายิ.

ก็ ในสมัย นั้น อ.พระปุติคตฺตติสฺสเถระ ปรากฺฏแล้ว ในภายใน
แห่งข้ายคือญาณ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า.

นิบาต

บทที่ ๕ : นิบาตบอกปริจเฉท

ใช้สำหรับกำหนดปริมาณ เวลา เหตุผล อากา

กิว :เพ็ยงไร

วิธีใช้ :ใช้ถามระยะเวลา

:กิว จิรํ นุ เม ยกฺข จกฺกํ ลีรลลิตฺติ จุสฺสตี

ดูก่อนยักษ์ อ.กงจักร จักตั้งอยู่ บนคี่ระชะ ของเรา ลีนกาล
นาน เพ็ยงไร หนอ.

:กิว ทีโฆ นุ โข ฆนเต กปโป.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ.กัป เป็นเวลายาวนาน เพ็ยงไร หนอ แล
ย่อมเป็น

ยาว :เพียงใต้

ดาว :เพียงนั้น (โดยอรรถ ยาว-ดาว แปลรวมกันว่า จนกว่า, ทรายเท่าที่)

วิธีใช้ :ใช้คู่กันในประโยค ย-ต (สังกประโยค) ย-ต เป็นประโยคคาบเกี่ยวระหว่างของข้อความสองตอน เวลาแปลให้แปลประโยค ย ก่อนแล้วจึงแปลประโยค ต ที่หลัง แม้โครงสร้างประโยคจะวางประโยค ย ไว้หลังประโยค ต ก็ตามในประโยค ย-ต อาจมีประธานเป็นตัวเดียวกันหรือต่างกันได้

:ยาว อิทำ พนุธน์ น พนุทธิ, ดาวเทว จินุทิสสามิ.

อ.เครื่องผูกนี้ จะไม่ผูก เพียงใต้, อ.เรา จักตัด เพียงนั้นนั้นทีเดียว.

: ยาว อรุณรุโธ อกรรมชุฆเณ วลี, ดาวสุส เทวดา ทิพพปุเว ปหิณีสุ.

อ.เจ้าชายอรุณรุทระ อยู่แล้ว ในท่ามกลางแห่งเรือน เพียงใด,

อ.เทวดา ท. ส่งไปแล้ว ซึ่งขนมทิพย์ ท. แก่เจ้าชายอรุณรุทระ นั้น
เพียงนั้น

น ตาวิม ปรุลลุกัม ภินทิสุสามิ, ยาว เม อรุปาทาย อาสเวหิ
จิตตัม น วิมุจจิสุสติ.

อ.จิต ของเรา จักไม่พ้น จากอาสวะ ท. เพราะไม่เข้าไปถือมัน
เพียงใด, อ.เรา จักไม่ทำลาย ซึ่งบัลลังก์ เพียงนั้น.

:เตนหิ สามิ อาคเมหิ ตาว, ยาวาหํ กุञ्चित्तํ ทารกํ วิชาयामि.

ข้าแต่ นาย ถ้าอย่างนั้น อ.ดิฉัน จะคลอด ซึ่งเด็ก อยู่ในท้อง
เพียงใด, อ.ท่าน ยังกาล จงให้มา (จงรอ) เพียงนั้น.

:ยาว สาสนสฺส অন্তরানং ন হৈতি; তาว অততনৈ পতিগ্নুর্নু গরিস্তাম.

อ.ความอันตราย แห่งศาสนา จะไม่มี เพียงใด, อ.เรา จักกระทำ
ซึ่งที่พึง เก่งตน เพียงนั้น

:อาคเมหิ ตาว สามิ, ยาว อयं ทารโก वयंप्रपत्तो ह्येति.

ข้าแต่ นาย อ.เด็ก นี้ เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งวัย ย่อมเป็น เพียงใด,
อ.ท่าน ยังกาล จงให้มา (จงรอ) เพียงนั้น.

ยาว :เพียงไร (โดยอรรถแปลว่า จนถึง, กระทั่งถึง, จนกระทั่งถึง
วิธีใช้ :ใช้บอกระยะเวลาจากต่ำไปหาสูง, จากน้อยไปหามาก ฯลฯ

:อถสุส สตุธา ยาว อรหตุตา กมฺมฏฺฐานํ กเถสิ.

ครั้งนั้น อ.พระศาสดา ตรัสแล้ว ซึ่งกัมมฏฺฐานํ แก่ภิกษุเหล่านั้น
เพียงไร (จนถึงพระอรหันต์) แต่พระอรหันต์.

:รถจกุกํ ยาว นาภิตโต ปฐวี ปาวิสสิ.

อ.ล้อของรถ ได้เข้าไปแล้ว สู่แผ่นดิน เพียงไร (จนถึงดุม)
แต่ดุม.

ดาว :ก่อน

วิธีใช้ :แปลหลังกิริยาเพื่อขอให้ระงับยับยั้งไว้ชั่วคราว เช่น หยุดก่อน, บางกรณีหมายถึงให้ล่วงหน้าไป เช่น ไปก่อน, บอกมาก่อน

:วเทหิ ดาว อาวุโส ปาลิต.

ดูก่อนปาลิต ผู้มีอายุ อ.ท่าน จงกล่าว ก่อน.

:ติฏฐุถ ดาว ฆนเต.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน ท. จงหยุด ก่อน.

:นีสีทถ ดาว.

อ.ท่าน ท. จงนั่ง ก่อน.

:กเถหิ ตาว เม, ตว อยุยา ก็ ชานนฺติ.

อ.ท่าน จงกล่าว แก่เรา ก่อน, อ.พระคุณเจ้า ท. ของท่าน
ย่อมรู้ ซึ่งอะไร.

:เอตสฺมิ ตาว เม เสฏฺฐิเคเห ปวตฺตี กเถหิ.

อ.ท่าน จงบอก ซึ่งความเป็นไป ในเรือนของเศรษฐี นั้น
แก่เรา ก่อน.

ยาวเทว :เพื่องใดนั้นเทียว

ดาวเทว :เพื่องนั้นนั้นเทียว

วิธีใช้ :ใช้คู่กันในประโยค ย-ต (สังกรประโยค-ประโยคคาบเกี่ยว)

:ยาวเทว หิ กิเลส สนฺติ, ดาวเทว ทุกข์ สตุตํ อตฺถิ.

จริงอยู่ อ.กิเลส ท. มีอยู่ เพื่องใดนั้นเทียว, อ.ความทุกข์ มีอยู่
แก้สัต์ว์ ท. เพื่องนั้นนั้นเทียว.

ดาวเทว

วิธีใช้

:ในขณะที่นั้นนั้นเทียบ (ทันใดนั้นเอง, ทันที่ทันใดนั้นเอง)

:มาตัวเดียวใช้บอกเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้น

:เตลั ดาวเทว เกสมสุสูนิ อนุตรธายีสู.

อ.ผมและหมวด ท. ของชฎิล ท. เหล่านั้น หายไปแล้ว
ในขณะที่นั้นนั้นเทียบ.

:ดาวเทว สหสมตตตา ภิกขุ อนุตรธายีสู.

อภิกษุ ท. ผู้มีพันธเป็นประมาณ หายไปแล้ว ในขณะที่นั้นนั้นเทียบ.

:ดาวเทว อกฺขิ ภิชฺชิ.

อ.ดวงตา แตกแล้ว (บอด) ในขณะที่นั้นนั้นเทียบ.

ยาวตา :มีประมาณเพียงไร, กำหนดกาลเพียงไร

ดาวตา :มีประมาณเพียงนั้น, กำหนดกาลเพียงนั้น (อาจจะไว้มิใช่เชี่ยนก็มี)

วิธีใช้ :ใช้คู่กันในประโยค ย-ต (สังกรประโยค)

:ยาวตา ปน ภาวปวัตติ นาม อตฺถิ, สพุพสตุตํ มรณํ โหติเยว.

ก็ ชื่อ อ.ความเป็นไปแห่งภาพ มีอยู่ กำหนดกาลเพียงไร,

อ.ความตาย ย่อมมี แก่สัตว์ทั้งปวง ท. กำหนดกาลเพียงนั้น.

:ยาวตา ปุคฺลโล พหุ ภาสติ, น ดาวตา ฌมฺมโร โหติ.

อ.บุคคล ย่อมพุด มาก เพราะเหตุมีประมาณเพียงไร, เป็นผู้ทรงไว้

ซึ่งธรรม เพราะเหตุมีประมาณเพียงนั้น ย่อมเป็น ทามิได้.

กิตฺตาวตฺตา:มีประมาณเพียงนั้น

:กิตฺตาวตฺตา ปุคฺคโล ภิกฺขุ นาม โหติ.

อ.บุคคล ชื่อว่าเป็นภิกษุ ย่อมเป็น ด้วยเหตุมีประมาณเพียงไร.

:กิตฺตาวตฺตา นุ โข ภนฺเต ปุคฺคโล อเสโย โหติ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.บุคคล เป็นผู้ไม่ต้องศึกษา ย่อมเป็น
ด้วยเหตุมีประมาณเพียงไร.

เอตฺตาวตฺตา:มีประมาณเท่านั้น

:น เอตฺตาวตฺตา ลีลเภาโท โหติ.

อ.ความขาดแห่งศีล ย่อมมี ด้วยเหตุมีประมาณเท่านั้น ทามิได้.

สมนฺตา :โดยรอบ

:สมนฺตา สตฺตสฺส อเวสฺส มนฺตสฺสา นิตฺทํ น ลภนฺติ.

อ.มนุชย์ ท. ในเรือน ท. ๗ โดยรอบ ย่อมไม่ได้ ซึ่งการหลับ.

:อชฺช หิ จตฺตารอ มหาราชานอ สมนฺตา อารกฺขํ คณฺหิสฺสุ.

จริงอยู่ ในวันนี้ อ.ท้าวมหाराช ท. ๔ ถือเอาแล้ว ซึ่งการอารักขา
โดยรอบ.

:กุกฺกมฺพินฺโถปิ สมนฺตา รกฺขํ ฐฺเปตฺวา มนฺตสฺเส อาน.

แม้ อ.กุกฺกมฺพินฺโถ ตั้งไว้แล้ว ซึ่งการรักษา โดยรอบ กล่าวแล้ว
กะมนุชย์ ท.

นิบาต

บทที่ ๖ : นิบาตบอกอุปมาอุปไมย

ใช้สำหรับเปรียบเทียบเนื้อความให้ชัดเจนขึ้น

วีย :ราวกะ อ.____ (อุปมาลึงคัตตะ-เปรียบเทียบนามกับนาม)

วิธีใช้ :ใช้กับอุปมาลึงคัตตะ แปลหลังจากแปลบทอุปไมยจบความแล้ว

:ฉิทฺทชฺฌุโตะ (ปกฺขรณฺตี) อุทกธาธา วีย อกฺขีหิ ธาธา ปกฺขรณฺตี.

อ.สายน้ำตา ย่อมไหลออก จากดวงตา ท. ราวกะ อ.สายแห่ง
น้ำ (อันไหลออกอยู่) จากหม้ออันทะลุ.

:เทว อกฺขีนิ (วิชฺฌายนฺตา) ทิปสิขา วีย วิชฺฌายีสฺสุ.

อ.ดวงตา ท. สอง ดับไปแล้ว ราวกะ อ.เปลวแห่งประทีป (ดับไปอยู่).

-อ.ดวงตา ท. สอง ดับไปแล้ว เป็นอุปไมย

-ราวกะ อ.เปลวแห่งประทีป ดับไปอยู่ เป็นอุปมา

วีย

:ราวกะ อ.____

เรียกว่า อุปมาลึงค์ตัดกะ-เปรียบเทียบนามนามกับนามนาม)

วิธีใช้

:ใช้กับอุปมาลึงค์ตัดกะ แปลหลังจากแปลบทอุปไมยจบความแล้ว

:ฉิทฺทชฺฌุโตะ (ปกฺฉรณฺตึ) **อุทกธธา** วีย อกฺขีหิ ธธา ปกฺฉรณฺตึ.

อ.สายน้ำตา ย่อมไหลออก จากดวงตา ท. **ราวกะ อ.สายแห่งน้ำ** (อันไหลออกอยู่) จากหม้ออันทะลุ.

อุปมา คือสิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ

อุปไมย คือสิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้
เข้าใจแจ่มแจ้ง

:ตาด เอกกฺขิโน **อกฺขิ** วีย **หทยํ** วีย จ อติปิโย เม โหหิ.

แนะพ่อ อ.เจ้า เป็นที่รักยิ่ง ของเรา ย่อมเป็น **ราวกะ** อ.ดวงตา
ของบุคคล ผู้มีดวงตาข้างเดียว ด้วย **ราวกะ** อ.หัวใจ ด้วย.

:โส โฆสโก เสฏฺฐิโน อกฺขิมฺหิ กณฺฐโก วีย ขายิ.

อ.นายโฆสกะ นั้น ปราบกฐแล้ว **เศรชฺฐิ** **ราวกะ** อ.หนาม
ที่ดวงตา.

-อ.นายโฆสกะ นั้น ปราบกฐแล้ว **เศรชฺฐิ** เป็นอุปไมย

-ราวกะ อ.หนาม ที่ดวงตา. เป็นอุปมา

:พาลสุส หิ ปาปํ อกุสลกมุขํ กโรนตสุส, ตํ กมุขํ มธู วिय
มธูรรลํ (วตฺถุ) วिय อธิฏฺฐํ กนฺตํ มนาปํ (วตฺถุ) วिय อุปฏฺฐาติ.

จริงอยู่ เมื่อคนพาล ทำอยู่ ซึ่งบาป ซึ่งกรรมอันเป็นอกุศล,
อ.กรรมนั้น ย่อมปรากฎ ราวกะ อ.น้ำผึ้ง ราวกะ อ.วัตถุ
อันมีรสอร่อย ราวกะว่า อ.วัตถุ อันบุคคลปรารถนาแล้ว
อันบุคคลพึงใคร่ อันเป็นที่ยังใจให้เอิบอาบ.

วีย :ผู้ราวกะว่า..., อันราวกะว่า...

เรียกว่า อุปมาวิเสสณะ-เปรียบเทียบนามนามกับคุณนาม

วิธีใช้ :ใช้กับอุปมาวิเสสณะ แปลหลังจากแปลนามนามจบความแล้ว

:สตุถุ สรโรโต สตสหัสสุวิชชุลตา วีย รังสิโย นิกุขมัสสุ.

อ.รัชมี ท. อันราวกะว่าสายฟ้าแลบอันมีเส้นสายเป็นประมาณ
เปล่งออกแล้ว จากพระสรโรระ ของพระศาสดา.

:ปุกุเพ เม อสิ สีลาถมุกัง วา ขทิวชาณัง วา กสิริ วีย จินุหติ.

ในกาลก่อน อ.ดาบ ของเรา ย่อมตัด ซึ่งเสาศีลา หรือว่า ซึ่งตอ
ของต้นตะเคียน อันราวกะว่าต้นกล้วย.

:กุมารโ ปพพเตน วีย โสภทุกุเขน อชฺโฆตถโณ อโหสิ.

อ.กุมาร เป็นผู้อันความทุกข์คือความโศก อันราวกะว่าภูเขาทับแล้ว ได้เป็นแล้ว.

:ตวํ เคหํ วิลุมปิตุวา เขตตํ กสमानโ วีย วิจรสิ.

อ.ท่าน ปล้นแล้ว ซึ่งบ้าน ผู้ราวกะว่า ไถอยู่ ซึ่งนา ย่อมเที่ยวไป.

:ปสฺส ปุตฺต อิมํ โคนํ วีย เคหมชฺเฌ ชนฺนุเกหิ วิจริตฺวา วิรณฺตํ.

แน่ะลูก อ.เจ้า จงดู ซึ่งบิดา นี้ ผู้ราวกะว่า โค ผู้เที่ยวไปแล้ว ด้วยเข้า ท. ร้องอยู่ในท่ามกลางแห่งเรือน.

วีย :เป็นราวกะว่า... (อุปมาวิกติกัตตา-มาคู่กับกิริยาว่ามี - ว่าเป็น)
เรียกว่าอุปมาวิกติกัตตา เพราะเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็น
เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง

วิธีใช้ :ใช้เปรียบเทียบเนื้อความให้ชัดเจน มีกิริยามี - เป็น อยู่หลัง
แปลก่อนกิริยามี - เป็น นั้น (บางครั้งละกิริยามี - เป็นไว้)

ภิกขเว ภิกขุณา นาม ราชน วีย สุวเจน ภวิตพพ.

ดูก่อนภิกษุ ท. ชื่อ อ้นภิกษุ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยง่าย
ราวกะว่าพระราชา พึงเป็น.

:นิโคธรรุกุขสุส สาขาวิภูปปลาธานี โสวณฺณมยานิ วिय อเหลฺลํ.
อ.กิงและคาคบและไบ ท. ของต้นไทร เป็นราวกะว่าอันบุคคล
ทำแล้วด้วยทอง ได้เป็นแล้ว.

:สกุโก กติปาหจฺจเยน ตสุสา วิมฺสนตฺถาย คนฺตฺวา วาลุกาปิฏฺฐ
มตมจฺจโก วिय หุตฺวา อุตฺตานิ นิปชฺชิ.

อ.ท้าวสั๊กกะ ไปแล้ว เพื่อต้องการแก่การทดลอง ซึ่งนางนภยางนั้น
โดยอันล่วงไปแห่งวันเล็กน้อย เป็นราวกะว่า ปลาตัวตายแล้ว เป็น
ผู้นอนหงาย นอนแล้ว.

:มม ภரியาย สรรวณฺโณ เอตสฺส สรรวณฺโณ วีย ภเวยฺย.

อ.สี่แห่งสระ ของภรรยา ของเรา เป็นราวกะว่า สี่แห่งสระ
ของพระเถระ นั้น ฟังเป็น.

วีย :ให้เป็นราวกะว่า... (อุปมาวิกติกัมมะ)

เรียกว่า อุปมาวิกติกัมมะ ใช้เปรียบให้ชัดเจนว่า ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง

วิธีใช้ :มาคู่กับกริยาว่า “กระทำ” แผลหลังจากแผลกริยาว่า “กระทำ”

:วิสาขา สกลนครวาสิโน ญาตเก วีย อกาลิ.

อ.นางวิสาขา ได้กระทำแล้ว ซึ่งชน ท. ผู้อยู่ในเมืองสาวัตถี ให้เป็นราวกะว่าญาติ

ญาตเก วีย เป็นอุปมาวิกติกัมมะ

แปลว่าให้เป็นราวกะว่าญาติ (ที่จริงไม่ใช่ญาติ)

:สสฺสํปิ สสรํปิ สามิกํปิ อคฺคิกุขนฺธํ วยิ อุรฺคฺราชาณํ วยิ จ กตฺวา
ปฺลสฺสิตํ ฆฺฏฺฏติ.

อ.อํนอํนจํ เห็น แม่ซึ่งแม่สามี แม่ซึ่งพ่อสามี แม่ซึ่งสามี
กระทำ ให้เป็นราวกะว่า กองแห่งไฟ ด้วย ให้เป็นราวกะว่า นาค
ผู้พระราชชา ด้วย ย่อมควร.

:สสฺสํญจ สสรํญจ สามิกญจ เหวตํ วยิ กตฺวา ฆฺฏฺฏํ ฆฺฏฺฏติ.

อ.อํนอํนจํ เห็น ซึ่งแม่สามี ด้วย ซึ่งพ่อสามี ด้วย ซึ่งสามี ด้วย
กระทำ ให้เป็นราวกะว่า เหวดา ย่อมเป็นควร.

:อัย อิตุถิ มํ อตฺตโน ทาสํ วิย กมฺมกํ วิย กตฺวา ปิเพตฺติ.

อ.หญิงนี้ ย่อมบีบบังคับ ซึ่งเรา กระทำ ให้เป็นราวกะว่าทาส ให้เป็น
ราวกะว่าบุคคลผู้กระทำซึ่งการงาน ของตน

:เอโก มาณโว ตํ ยกฺขํ ทเมตฺวา เปสนการํ วิย กตฺวา จิตฺ.

อ.มาณพ คนหนึ่ง ทรมานแล้ว ซึ่งยักษ์ นั้น กระทำ ให้เป็นราวกะ
ว่าบุคคลผู้กระทำซึ่งการรับใช้ ดำรงอยู่แล้ว.

:สตุธา อิหุธิยา จกุกมตุตต์ สุวณฺณปทุมํ มาเปตฺวา ปตฺเตหิ เจว
นาเพน จ อุทกพินฺธุนิ มุญฺจนตุตฺตํ วีย อกาลิ

อ.พระศาสดา เหนรมิตแล้ว ซึ่งดอกปทุมทอง อันมีลือเป็น
ประมาณ ด้วยฤทธิ์ ได้กระทำแล้ว ให้เป็นราวกะว่าพ่นอยู่
ซึ่งหยดน้ำ ท. จากกลีบ ท. ด้วย จากก้าน ท. ด้วย.

:เอวํ โส อภูตเมว ภูตํ วีย กตฺวา ราชาํ สหุททาเปสิ.

อ.ดาบส นั้น กระทำแล้ว ซึ่งเรื่องอันไม่มีแล้ว นั้นเที่ยว
ให้เป็นราวกะว่ามีแล้ว ยังพระราชา ให้เชื่อแล้ว.

อิว

:เพียงดั่ง (นิยมใช้ในฉันทและลดรูปเหลือเพียง ว)

:ผนุหน่น จปลล จิตต

ทุรกุขั ทุนุนิวารย

อุซุ กโรติ เมธาวิ,

อุสุกาโรว เตชน.

อ.บุคคลผู้มีปัญญา ย่อมกระทำ ซึ่งจิต อันดีนรน อันกว้างแวง

อันบุคคลรักษาได้โดยยาก อันบุคคลห้ามได้โดยยาก ให้เป็นธรรม

ชาติตรง, เพียงดั่ง อ.บุคคลผู้กระทำซึ่งลูกศร กระทำอยู่ ซึ่งลูกศร

ให้เป็นธรรมชาติตรง.

อุสุกาโรว แยกเป็น อุสุกาโร + อิว

อิว

:เพ็ญดัง (นิยมใช้ในฉันทและลดรูปเหลือเพ็ญง ว)

:อจิระ วยุโย กาโย

ปฐวี อธิเสสสุติ

จุฑุฑอ อเปตวิญญาโณ, นิตถถถ กสิญคร.

อ.กายนี้ มีวิญญาณไปปราศแล้ว อัน ๆ บุคคลทั้งแล้ว จักนอนทับ

ซึ่งแผ่นดิน ลึนกาลไม่นาน หนอ, เพ็ญดัง อ.ท่อนไม้ อันมี

ประโยชน์ออกแล้ว.

นิตถถถ แยกเป็น นิตถถ + อิว

ยถา :จันได (ใช้คู่กับ ตถา, เอว) ใช้ในประโยคอุปมา

ตถา :จันนั้น (ใช้คู่กับ ยถา) ใช้ในประโยคอุปไมย

เอว :จันนั้น (ใช้คู่กับ ยถา) ใช้ในประโยคอุปไมย

วิธีใช้ :ใช้กับประโยค ย-ต ให้แปล ยถา ก่อน แปล ตถา, เอว ทีหลัง

:ยถา วาริวหา ปุรา

ปริปุเรนฺติ สํครํ

เอวเมว อิตฺ ทินนํ

เปตานํ อุปกปฺปติ.

อ.ห้วงน้ำ ท. (แม่น้ำ, แหล่งน้ำ, บึง) อันเต็ม ยังมหาสมุทร ย่อมให้เต็ม

จันได, อ.ทาน อันอันบุคคลให้ จากโลกนี้ ย่อมสำเร็จ แก่ชน ท. ผู้ละไป

แล้ว จันนั้นนั้นเทียว.

:ยถา ขีรํ ทุยุหฺมานเมว น ปริณมตี, ตถา กมุํ กฺริยมาหฺเมว
น วิปฺจุจตี.

อ.น้ำนม อันบุคคลรีดอยู่ ย่อมไม่แปรไป **ฉันใด**, อ.กรรม อัน
บุคคลทำอยู่นั้นเทียว ย่อมไม่แพ้ัดผล **ฉันนั้น**.

หมายถึงวิบากกรรมจะส่งผลหลังจากทำกรรม ไม่ได้ส่งผล
ขณะที่กำลังทำ เหมือนน้ำนมที่รีดเสร็จใหม่ ๆ ยังเป็นน้ำนม
อยู่ ยังไม่เปลี่ยนเป็นนมเปรี้ยวหรือเนยไปในทันที

:ยถา อकारं तुजुचनूं

वृद्धि समतिविशुद्धि;

एवं अभावितं जित्तं

राको समतिविशुद्धि.

อ.ฝน ย่อมร้วรต ซึ่งเรื่อน อันบุคคลมุงแล้วไม่ดี **จันใด**, อ.ราคาจะ
ย่อมเสียดแพง ซึ่งจิต อันอันบุคคลไม่ให้เจริญแล้ว **จันนั้น**

ยถา :ราวกะ

:อยู่ตัวเดียวในฉันท์ (บทร้อยกรอง)

สุทสุสั วชชฌญญุสั, อดุดโน ปน ทุทุทลั;
ปเรสั หิ โส วชชานิ โอปุนาติ ยถา ภูสั.

อ.โทษ ของชน ท. เหล่าอื่น เป็นโทษอันบุคคลเห็นได้โดยง่าย ย่อมเป็น,
แต่ว่า อ.โทษ ของตน เป็นโทษอันบุคคลเห็นได้ โดยยาก ย่อมเป็น,
เพราะว่า อ.บุคคล นั้น ย่อมไปรยลง ซึ่งโทษ ท. ของชน ท. เหล่าอื่น
ราวกะ อ.บุคคล ไปรยลงอยู่ ซึ่งเกลบ.

เสยฺยถา :จันใด (ใช้คู่กับ ตธา, เอวํ จันนั้น)

:เสยฺยถาปี สา ภาตเต จินฺนภกณฺณนาสนงฺคฺกุจฺจา ปลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
โหติ; เอวเมว โข ภาตเต สาเกยฺยานี ชนปทกฺลฺยาณี โหติ.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ.นางสิงลุ่น (หางด้วน) ตัวมีหูและ
จมูกและหางอันขาดแล้ว นั้น ย่อมเป็น แม่จันใด, ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ อ.ชนบทกัลยาณี ผู้สาวกียานี นี้ ย่อมเป็น
จันนั้นนั้นเทียว แล.

ตถา :อย่างนั้น

เอวံ :อย่างนั้น, อย่างนี้

วิธีใช้ :อยู่บทเดียวในร้อยแก้ว ใช้ขยายกิริยาเพื่อแสดงอาการ

:กุ่มภกาโร ตํ **ตถา** อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวา "สามิ มา สทฺทํ กริ,
กมฺมนฺเต นิปฺพนฺนฺติ อาท.

อ.ช่างหม้อ เห็นแล้ว ซึ่งเศรษฐี นั้น ผู้มาอยู่ **อย่างนั้น** กล่าวแล้ว
ว่า ข้าแต่ นาย อ.ท่าน อย่ากระทำแล้ว ซึ่งเสียง, อ.การงาน ของท่าน
สำเร็จแล้ว.

:เสฏฐิ จ ภริยา จ ธิตา จ **ตถา** ปลายิตฺวา โฆสกเสฏฐิ ปลฺลิตํ
ปตฺถนตา โภสมพิ ปฏิปชฺชิสฺสุ.

อ.เศรฐิ ด้วย อ.ภริยา ด้วย อ.ธิตา ด้วย หนีไปแล้ว **อย่างนั้น**
ปรารถนาอยู่ เพื่ออันเห็นซึ่งโฆสกเศรฐิ ไปแล้ว สูเมืองภอสุมพิ.

:ยมหํ ภโรมิ, ตํ **ตถา** อหุตฺวา อญฺญถาว โหติ

อ.เรา ย่อมกระทำ ซึ่งกรรม ใด, อ.กรรม นั้น ไม่เป็นแล้ว **อย่างนั้น**
ย่อมเป็น โดยประการอื่น เทียว.

:มา ภนฺเต **เอวํ** ภริตถ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน ท. อย่างกระทำแล้ว **อย่างนี้**.

นิบาต

บทที่ ๗ : นิบาตบอกประการ

ใช้สำหรับแสดงอาการ, วิธีการ, หลักการ, เหตุผล

ยถา :โดยประการใด (ใช้คู่กับ ตถา โดยประการนั้น)

ตถา :โดยประการนั้น (ใช้คู่กับ ยถา โดยประการใด)

ตถา :โดยประการนั้น (ใช้คู่กับ ยถา โดยประการใด)

๑)ยถา เม ธนจุเฉโท น โหติ; ตถา กริสฺสามิ.

อ.ความขาดไปแห่งทรัพย์ ของเรา จะไม่มี โดยประการใด, อ.เรา
จักกระทำ โดยประการนั้น

๒)ยถา ชนา นิสฺสทฺทา หุตฺวา คณฺหนฺติ, ตถา เม อฺปาโย กโต.

อ.ชน ท. เป็นผู้มีเสียงออกแล้ว (เจียบเสียง) เป็น ย่อมรับเอา
โดยประการใด, อ.อุบาย อันดีฉัน กระทำแล้ว โดยประการนั้น

ยถา ตถา :โดยประการใด โดยประการนั้น

วิธีใช้ :วางคู่กัน ๒ ตัว ใช้ในความว่า “ตามมีตามเกิด, ตามธรรมดา, ทุกวิถีทาง”

๑)ภนฺเต อหํ ปุพฺเพ ยถา ตถา ชีวิตํ กปฺเปนฺตีปิ กุจฺฉิปุรํ นาม
นาลตถํ.

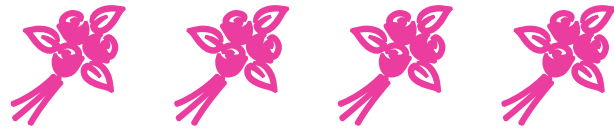
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในกาลก่อน อ.หม่อมฉัน แม้สำเร็จอยู่
ซึ่งชีวิต โดยประการใด โดยประการนั้น ไม่ได้ได้แล้ว ซึ่งอาหาร
ชื่อว่า อันยังท้องให้เต็ม.

๒) ตั๋ว อมเห อโนโลเกตวา ยถา ตถา ปลายิตวา ชีวนโต
ปุนาคนุตวา, อมหากัง อสุกฏฐาเน จตฺตาทิสฺส ธนโกฏฺเฐโย นินฺหิตวา
ฐฺปิตา, ตา อุตฺตริตวา ชีวิตัง กปฺเปยฺยาสี.

อ.เจ้า ไม่แลดูแล้ว ซึ่งเรา ท. หนีไปแล้ว โดยประการใด
โดยประการนั้น ดำรงชีพอยู่ มาแล้ว อีก, โภกัแห่งทรัพย์ ท.
๔๐ อันเรา ท. ผังเก็บไว้แล้ว ในที่โน้น, ขุดขึ้นแล้ว ซึ่งโภกั
แห่งทรัพย์ ท. เหล่านั้น พึงสำเร็จ ซึ่งชีวิต.

นิบาต

บทที่ ๘ : นิบาตบอกปฏิเสธ

ใช้สำหรับปฏิเสธคำนามและคำกริยา

น

:ไม่ (ปฏิเสธกิริยา)

๑) อิทานิ อิมํ อนฺโตวสุสํ ตโย มาเส น นิปชฺชิสฺสามิ.

ในกาลนี้ อ.เรา จักไม่นอน ตลอดเดือน ท. สาม ตลอดภายใน
แห่งพรรษานี้.

๒) ยเถว ตุมฺहे ตํ น ปสฺสถ; ตถา โสปี เต ปาณเ น ปสฺสตี.

อ.เธอ ท. ย่อมไม่เห็น ซึ่งจักขุบาล นั้น ฉันใดนั้นเทียว,
แม้ อ.จักขุบาล นั้น ย่อมไม่เห็น ซึ่งสัตว์ ท. เหล่านั้น ฉันนั้น.

๓) น หิ เวเรน เวรานิ สมฺมุนฺตีธ กุทาจนํ.

ก็ อ.เวร ท. ในโลกนี้ ย่อมไม่ระงับ ด้วยเวร ในกาลไหน ๆ.

น

:หามิได้ (ปฐิเสธทั้งประโยค)

๑)น โส อุปาสโก ภิกขเว ตุมฺเหหิ สหุธิ กเถสิ.

ดูก่อนภิกษุ ท. อ.อุปาสก นั้น กล่าวแล้ว กับ ด้วยเออ ท. หามิได้.

๒)น ภิกขเว อิทาเนว, เทวตฺเต มเต, มหาชนุ ตฺสฺสติ, ปุพฺเพปิ
ตฺสฺสิเยว.

ดูก่อนภิกษุ ท., ครั้นเมื่อพระเทวทัตต์ ตายแล้ว, อ.มหาชน
ย่อมยินดี ในกาลนี้นั่นเทียว หามิได้, อ.มหาชน ยินดีแล้ว
แม้ในกาลก่อน.

โน

:หามิได้ (ปฏิเสธทั้งประโยค)

๑) โน จ มุสา ภาณามิ.

อ.หนึ่ง อ.เรา ย่อมกล่าวเท็จ **หามิได้**.

๒) โน สาโก โหมิ, ตินอ.

อ.เรา เป็นเจ้าศากยะ **หามิได้**, อ.หญ้า.

๓) อยญจาปิ ภิกขุ การโก โหติ, โน อการโก, ปฏิปนฺโน, โน
อปปฏิปนฺโน.

อ.หนึ่ง อ.ภิกษุ **แม้** นี้ เป็นผู้กระทำ ย่อมเป็น, เป็นผู้ไม่กระทำ **หามิได้**,
เป็นผู้ปฏิบัติแล้ว ย่อมเป็น, เป็นผู้ไม่ปฏิบัติ ย่อมเป็น **หามิได้**.

มา

:อย่า

๑)ภิกขเว สมคฺคา โหถ มา วิวทถ.

ดูก่อนภิกษุ ท. อ.เธอ ท. เป็นผู้สามัคคีกัน จงเป็น, อ.เธอ ท.
จงอย่าวิวาทกัน.

๒)มา วท.

อ.ท่าน จงอย่ากล่าว.

๓)ติสฺส มา เอวํ กริ.

ดูก่อนติสสะ อ.เธอ อย่าได้ทำแล้ว อย่างนี้.

ว

:เที่ยว

๑)เตลี ปน ตินุณมปิ เอโก ว โกฎฐาคารโก, เอโก ว आयुत्तโก.
ก็ แห่งชน ท. แม่สาม เหล่านั้นหนา อ.ชน คนหนึ่ง เที่ยว
เป็นบุคคลผู้รักษาซึ่งเรือนคลัง ย่อมเป็น, อ.ชน คนหนึ่ง
เที่ยว เป็นนายเสมียน ย่อมเป็น.

:สาริปุตตเถโร จ นามส สทาปี อจริยปุชโก ว โหติ.
อนึ่ง ชื่อ อ.พระสารีบุตร นั้น เป็นผู้บูชา ซึ่งอาจารย์ แม่
ในกาลทุกเมื่อ เที่ยว ย่อมเป็น.

เอว

:นั้นเทียบ

๑) ตํ์ สาธุการํ สุตฺวา ตสฺส อนฺเตวาลิกา เจว สหฺตฺวิหารีโน จ
สตฺถารํ อชฺฌมายีสุ.

อ. อันเตวาลิก ท. ด้วยนั้นเทียบ อ. สหฺตฺวิหารีท ท. ด้วย
ของพระเถระผู้เรียนซึ่งคัมภีร์นั้น ฟังแล้ว ซึ่งสาธุการนั้น
กล่าวโทษแล้ว ซึ่งพระศาสดา.

๒) พุทฺธสาสนเมว ธาเรหิ.

อ. ท่าน จงทรงไว้ ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเทียบ.

วินา

:เว้น

๑) ปุตุตฺ วินา ชีวิตฺ น สกฺขิสฺสามิ

อ.ดิฉัน เว้น ซึ่งบุตร จักไม่อาจ เพื่ออันดำรงชีวิตอยู่.

๒) มม ชิตา ตีหิ รตเนหิ วินา วตฺติตฺ น สกฺโกติ.

อ.ธิดา ของเรา เว้น จากรัตนะ ท. ๓ จะไม่อาจ เพื่ออันเป็นไป.

อลํ

:พอ, อย่าเลย

๑) อลํ เทวทตฺต, โย อิจฺฉติ, โส อารญญโก โหตุ.

ดูก่อนเทพทัตต์ อ.อย่าเลย, อ.ภิกษุ ไฉน ย่อมปรารถนา, อ.ภิกษุ
นั้น เป็นผู้อยู่ป่า จงเป็น.

๒) หนุท ภาณ อุปาลี นีวตตสสุ, อลั เต เอตตกั ชีวีกาย.

แนะอุปาลี ผู้พนาย เชิญเถิด อ.เจ้า จงกลับ, อ.ทรัพย์ อันมี
ประมาณเท่านี้ เพียงพอ แก่เจ้า เพื่ออันเป็นอยู่.

นิบาต

บทที่ ๙ : นิบาตบอกความได้ยืนเล่าลือ

ใช้สำหรับบอกว่าเป็นเรื่องเล่าที่ได้ยินมาได้ฟังมา
นิบาตหมวดนี้วางไว้ตัวที่ ๒ ของประโยคเท่านั้น

กิริ : ได้ยินว่า

ตัวอย่าง : สาวตฤทัย กิริ มหาสุวณฺโณ นาม (เสฏฐี) กุณฺมุพิโก อโหสิ
อทุโฆ มหฺตฺโร มหาโกโค อปฺตฺตโก.

คำแปล : ได้ยินว่า อ.เศรษฺฐี ชื่อว่ามหาสุวรรณ ในเมืองชื่อว่าสาวตฤ
เป็นผู้มีขุมทรัพย์มาก เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่งมาก เป็นผู้
มีโภคะมาก เป็นผู้ไม่มีบุตร ได้เป็นแล้ว.

นิบาตหมวดนี้ทุกตัวจะวางไว้ตัวที่ ๒ ของประโยคเท่านั้น ดังนั้นเวลา
แปลหนังสือให้สังเกตว่าถ้ามี กิริ, ขลฺ, สฺกฺ อยู่แสดงว่าเริ่มต้นประโยค
ใหม่แล้วต้องขึ้นประธานตัวใหม่มาเสมอ

ขลุ : ได้ยินว่า

ตัวอย่าง : สมโน ขลุ โภ โคตโม มหนต์ ญาตีสงฆ์ โอหาย ปพพชิต.

คำแปล ได้ยินว่า อ.พระสมณะ ผู้โคตมะ ผู้เจริญ ละแล้ว ซึ่งหมู่
แห่งญาติ หมู่ใหญ่ บวชแล้ว.

สุทํ :ได้ยึนว่า

ตัวอย่าง :ตตฺร สุทํ อายสุมมา มหากปฺปิโน รตฺติฎฺฐานทิวาฎฺฐานาทีสุ
"อโห สุขํ, อโห สุขนฺตติ อุตานํ อุตานนฺโต วิจรติ.

คำแปล :ได้ยึนว่า ในภิกษุ ท. เหล่านั้นนา อ.พระมหากัปปินะ ผู้มีอายุ
ย่อมเที่ยวเปล่งอยู่ ซึ่งอุทาน ว่า โอ อ.ความสุข, โอ อ.ความสุข
ดังนี้ ในที่ ท. มีที่เป็นที่พักในเวลากลางคืนและที่เป็นที่พัก
กลางวันเป็นต้น

นิบาต

บทที่ ๑๐ : นิบาตบอกปริกัป

ใช้สำหรับกำหนดเงื่อนไขและแสดงการรำพึง

นิบาตหมวดนี้วางไว้ตัวที่ ๑ บ้าง ที่ ๒ บ้างของประโยคเท่านั้น

เจ :หากว่า

ตัวอย่าง :บุญบุญเจ ปุริโส กยิธา, กยิธาเถน ปุณปุณน.

คำแปล :หากว่า อ.บุรุษ ฟังกระทำ ซึ่งบุญไซ้, อ.บุรุษ ฟังกระทำ
ซึ่งบุญนั้น บ่อย ๆ.

เจ วางไว้เป็นลำดับที่ ๒ ของประโยคเท่านั้น ถ้ามีนิกคหิตอยู่
หน้า เจ ให้แปลงนิกคหิตเป็น ญ แล้วเขียนติดกัน

ยทิ :ผิว่า (หากว่า)

ตัวอย่าง :ยทิ ปน (อัย ปุริโส) อลภนุโต น ชีวิสุสติ, ตีณิ สัจจรานิ มม
เคเห ภตี กโรตุ, เอกมสุส ภตฺตปาตี ทาเปสุสามิ.

คำแปล :ก็ ผิว่า อ.บุรุษ นี้ เมื่อไม่ได้ จักไม่เป็นอยู่ไซ้, อ.บุรุษ นี้ จง
กระทำ ซึ่งการรับจ้าง ในเรือน ของเรา สิ้นปี ท. สาม, อ.เรา
ยังบุคคล จักให้ให้ ซึ่งเถาแห่งภัตฺร เถาหนึ่ง แก่บุรุษ นั้น.
ยทิ ให้วางไว้เป็นลำดับที่ ๑ ของประโยคเท่านั้น.

สเจ :ถ้า

ตัวอย่าง :ภนฺเต สเจ อยุยา อิมํ เตมาสํ อิธ วเสยฺยุ; มยํ สรณฺสุ ปติฏฺฐาย
สีลานิ คณฺเหยฺยาม.

คำแปล :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้า อ.พระคุณเจ้า ท. พึงอยู่ ในที่นี้
ตลอดเดือนสาม นี้ไซ้, อ.ข้าพเจ้า ท. ดำรงอยู่แล้ว ในสภาวะ ท.
พึงรับ ซึ่งศีล ท.

สเจ วางไว้เป็นลำดับที่ ๑ ของประโยคเท่านั้นแต่ถ้ามีนิบาต
บอกกาลปะคะคั้นอยู่หน้า สเจ จะไม่นับนิบาตบอกกาลปะคะนั้น
เป็นลำดับที่ ๑ ให้เริ่มนับ ๑ ที่ สเจ

อถ :ถ้าว่า (มีใช้น้อย)

:ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่ (ในเลขใน)

ตัวอย่าง :เอโก เม อวชาตปุตฺโต อตฺถิ, ตํ ตว สนฺตีกํ เปเสสฺสามิ, อถ
นํ คพฺภํ ปเวเสตฺวา ติชิณาย วาสิยา ขณฺทาขณฺทีกํ จินฺทิตฺวา
จาภฺยํ ปกฺขิปิตฺวา อาวาเป ปเจยฺยาสิ.

:อ.อวชาตบุตร คนหนึ่ง ของเรา มีอยู่, อ.เรา จักส่งไป ซึ่งอวชาตบุตร

นั้น สู่สำนัก ของท่าน, ครั้นเมื่อความเป็นอย่างนั้น มีอยู่, อ.ท่าน ยัง

อวชาตบุตรนั้น ให้เข้าไปแล้ว สู่ห้อง ตัดแล้ว (กระทำ) ให้เป็นท่อนและท่อน

อันเจริญ ด้วยมีด อันคม ใสแล้ว ในตุ่ม ฟิงเผา ในตาอบ.

อปุเปว นาม :ชื่อแม่โจน, ถ้ำกระไร (บางที)

ตัวอย่าง :เตนหิ คหปติ นิสีท, อปุเปว นาม ตุवं อิธ นิสินุโน อิธ
นิสินุโน ยสํ กุลปุตฺตํ ปสฺเสยฺยยาสิ.

คำแปล :ดูก่อนคฤหบดี ถ้าอย่างนั้น อ.ท่าน จงนั่ง, ชื่อแม่โจน
(บางที) อ.ท่าน นั่งแล้ว ในที่นี้ ฟังเห็น ซึ่งกุลบุตร ชื่อ
ว่ายสะ ผู้นั่งแล้ว ในที่นี้.

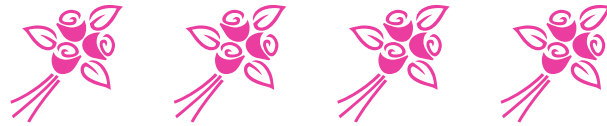
ยนฺนุณ :กระโรหนอ, โจนหนอ

ตัวอย่าง :อตุถิ โน อิหํ กถาปาภตํ, ยนฺนุณ มยํ อิมํ ปวตฺตึ ภควโต
อาโรเจยฺยาม, อปฺเปวนาม ตํ นิสฺสาย สตฺถุ สณฺหสฺสุขุมํ ฌมฺมเทสนํ
ลภายฺยาม.

คำแปล :อ.มูลเหตุแห่งวาทาเป็นเครื่องกล่าว นี้ ของเรา ท. มีอยู่, กระโรหนอ
อ.เรา ท. ฟังกราบทูล ซึ่งความเป็นไปทั่ว นี้ แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า,
ชื่อแม่โจน (บางที) อ.เรา ท. อาศัยแล้ว ซึ่งมูลเหตุแห่งวาทา
เป็นเครื่อง นั้น ฟังได้ ซึ่งพระธรรมเทศนา อันละเอียดและลุ่มลึก ของ
พระศาสดา.

นิบาต

บทที่ ๑๑ : นิบาตบอกความถาม

ใช้สำหรับตั้งคำถาม แสดงความสงสัยในประโยคคำถาม
นิบาตหมวดนี้วางไว้ลำดับที่ ๑ หรือที่ ๒ ของประโยคเสมอ

ก็ :หรือ

ตัวอย่าง :กินนุ โข อมฺม อมฺหากํ รมฺญา ทฺวิคฺฌนํ ปุปฺปมฺมูลํ ทินฺนํ

คำแปล :แน่ะแม่ อ.ค่าของดอกไม้ อันคุณด้วยสอง อันพระราช
พระราชทานแล้ว แก่เรา ท. หรือ หนอ แล.

ก็ คัพท์ เมื่อมีพยานุชณะอื่นที่อยู่ในวรรคเดียวกันอยู่หลัง
นิยมสนธิกับพยานุชณะตัวหลัง โดยการแปลงนิคคหิตเป็น
พยานุชณะที่สุตวรรคของบทหลัง (นุ)

กถั :อย่างไร

ตัวอย่าง :ตุมุเห จ อนุธา (โหด), กถั อิธ วลีสุสธ.

คำแปล :อ.ท่าน ท. เป็นคนตาบอด ย่อมเป็น, อ.ท่าน ท. จักอยู่ ในที่นี้
อย่างไร.

ตัวอย่าง :กถั ปนสสุส (ตาบสสุส) ฆนเต อนุตราโย น ภเวยฺย

คำแปล :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ก็ อ.อันตราย ไม่พึงมี แก่ตาบส นั้น
อย่างไร.

กถั (อย่างไร) ที่เป็นนิบาตมีรูปเหมือนกับ กถั (ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว) ที่เป็น
นามแต่ตำแหน่งการวางศัพท์จะต่างกัน กถั อย่งไรจะเรียงไว้ต้นประโยคเสมอ

กจฺจิ :แลหรือ

ตัวอย่าง :กจฺจิ อิมสฺมึ นคร ปพฺพชิตา อตฺถิ.

คำแปล :อ.บรรพชิต ท. ในเมืองนี้ มีอยู่ แลหรือ.

:กจฺจิ ภิกฺขเว อปฺปมตฺตา สมณธมฺมํ กริตฺถ, กจฺจิ โว ปพฺพชิต-
กจฺจํ มตฺถกํ ปตฺตํ.

คำแปล :ดูก่อนภิกษุ ท. อ.เธอ ท. ผู้ไม่ประมาทแล้ว กระทำแล้ว ซึ่งสมณ-
ธรรม แลหรือ, อ.กิจแห่งบรรพชิต ของเธอ ท. ถึงแล้ว ซึ่งที่สุด แล
หรือ.

นุ :หนอ

ตัวอย่าง :อตุถิ นุ โข อญญสฺสปี กสฺสจि เอวรุปา สมฺปตฺติ.

คำแปล :อ.สมบัติ อันมีอย่างนี้ป็นรูป ของใคร ๆ แม้อัน มีอยู่ หรือ
หนอ แล.

หนุ :มิใช่หรือ

ตัวอย่าง :หนุ ฆนฺเต ตุมฺเหหิ จตฺตารอ วสุสิเก มาเส อมฺหากํ คหิตา
ปฏฺิญญา.

คำแปล :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.ปฏฺิญญา อันท่าน ท. รับแล้ว ต่อข้าพเจ้า
ตลอดเดือน ท. สี่ มิใช่หรือ.

อปี :บ้างหรือ

ตัวอย่าง :อปี โว ฆนฺเต กิณฺจิ (อาหารวตฺถุ) ลทฺธํ.

คำแปล :ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ.วตฺถุคืออาหาร อะไร ๆ อันท่าน ท. ได้แล้ว
บ้างหรือ.

สัจจํ :จริงหรือ

ตัวอย่าง :สัจจํ กิร ตุवं เหวํ วเทสิ.

คำแปล :ได้ยินว่า อ.พระองค์ ตรัสแล้ว อย่างนี้ จริงหรือ.

อุทาหุ :หรือว่า

ตัวอย่าง :ตาดตา กิณนุ โข อิมสุมิ โลกเก ทนุธา พหุ (โหนติ), อุทาหุ
ปณทิตา (พหุ โหนติ).

คำแปล :แน่ะพ่อ ท. อ.คนง่ ท. ในโลกนี้ เป็นผู้มาก ย่อมเป็น หรือ
หนอแล้ว, หรือว่า อ.คนฉลาด ท. เป็นผู้มาก ย่อมเป็น.

ตัวอย่าง :สา (วิสาขา) อชช ปุตฺตนตฺตปริวุตา คายมานา ปาสาห์
อนฺุปรียายติ, กิณฺุขุ ขุวสุสา (วิสาขาย) ปิตฺตํ กุปีตํ, อุทาหุ
(สา วิสาขา) อุมฺมตฺติกา ชาตา.

คำแปล :ในวันนี้ อ.นางวิสาขา นั้น ผู้อันบุตรและหลานแวดล้อมแล้ว
ข้บร้องอยู่ ย่อมเวียนรอบ ซึ่งปราสาท, อ.ดี ของนางวิสาขานั้น
กำเริบแล้ว หรือ หนอ แล, **หรือว่า** อ.นางวิสาขานั้น เป็นหญิง
เกิดแล้ว.

อาทูล :หรือว่า

:เทวดา นุสิ คนุชพุโพ อาทูล สกุกโก ปุรินุทโท,
โก วา ตวุ กสฺส วา ปุตฺโต? กถํ ชาเนมุ ตํ มยํ.

คำแปล :อ.ท่าน เป็นเทวดา หรือหนอ หรือว่า เป็นคนธรรมดา **หรือว่าเป็นท้าว**
สักกะ ผู้ให้ซึ่งท่านในกาลก่อน ย่อมเป็น, อ.ท่าน เป็นใคร
ย่อมเป็นหรือ หรือว่า อ.ท่าน เป็นบุตร ของใคร ย่อมเป็น,
อ.เรา ท. ฟังรู้จัก ซึ่งท่าน อย่างไร.

เสยฺยถึหํ :อย่างไร้

ตัวอย่าง :เสยฺยถึหํ สตุถา อหุပ္พุพิกถึ กเถสีติ (ปุจฺฉา)? ทานกถึ สีลกถึ
สคฺคกถึ กามาถึ อาทึนหฺว โอการึ สงฺกิเลสึ เนกฺขมฺเม อานิสึสึ
ปกาเสสีติ (วิสชฺชนา).

(อ.อ้นถาม) ว่า อ.พระศาสดา ตรัสแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่อง
กล่าวโดยลำดับ) **อย่างไร้** (ดังนี้) ?

(อ.อ้นแก่ ว่า อ.พระศาสดา) ทรงประกาศแล้ว ซึ่งวาจาเป็น
เครื่องกล่าวซึ่งทาน ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งศีล ซึ่งวาจาเป็นเครื่อง
กล่าวซึ่งสวรรค์ ซึ่งอาณิสสึสึ ในการออกบวช (ดังนี้) ฯ

นิบาต

บทที่ ๑๒ : นิบาตบอกความรับ

ใช้สำหรับตอบแสดงว่ายอมรับ เห็นด้วย
หรือใช้ตอบคำถามว่า ใช่ หรือไม่ใช่

อาม :เออ, ขอรับ, พระเจ้าข้า

วิธีใช้ :เวลาเปลี่ยนนิยามเดิมคำว่า “เออ---อ.อย่างนั้น” เพิ่มเข้ามาด้วย

:ชมพุโก “ก็ ปน ต่ว ปพุพชิตโตสีติ ปุจฉิ ฯ สตุถา “อาม,
ปพุพชิตโตมุหีติ อาห ฯ

คำแปล :อ.ซั่มพุกะ ถามแล้ว ว่า ก็ อ.ท่าน เป็นบรรพชิต ย่อมเป็น
หรือ ดังนี้ ฯ

อ.พระศาสดา ตรัสแล้ว ว่า **เออ (อ.อย่างนั้น)**, อ.เรา เป็น
บรรพชิต ย่อมเป็น ดังนี้.

:อามาวุโส, (มยา) อมตํ อริคตํ.

ดูก่อนผู้มีอายุ เออ อ.อย่างนั้น, อ.อมตะ (ธรรม) อันเรา บรรลุแล้ว.

: आम णते, पपुषिसुसामि.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าข้า อ.อย่างนั้น, อ.ข้าพระองค์
จักบวช.

आमनुता :เออ, ขอรับ, พระเจ้าข้า (มีใช้น้อย)

นิบาต

บทที่ ๑๓ : นิบาตบอกความเตือน

ใช้สำหรับกระตุ้นเตือนหรือเชื่อเชิญ

อิงฺฆ :เชิญเถิด

ตัวอย่าง :อิงฺฆ ภาตฺตํ คเหตฺวา ภูณฺช.

คำแปล :เชิญเถิด อ.ท่าน รับแล้ว ซึ่งภัตต จงบริโภค.

:อิงฺฆ เเน คณาเปถ.

คำแปล :เชิญเถิด อ.พระองค์ ยังบุคคล จงให้นับ ซึ่งบุรุษ ๗. เหล่านั้น

ตคฺฆ :เอาเถิด (มีใช้น้อย)

หนุท :เชิญเถิด, เอาเถิด

ตัวอย่าง :อัย เม สหายิกา อิทานิ พหุปรการา, หนุทหำ กิณฺจิ ปฏฺิคุณฺ
กโรมิ.

คำแปล :อ. หญิงสหาย ของเรา นี้ เป็นผู้มีอุปการะมาก (ย่อมนเป็น) ใน
กาลนี้, **เอาเถิด** อ. เรา จะกระทำ ซึ่งคุณตอบ อะไร ๑
ถ้าพญัญชนะที่อยู่หลัง หนุท ขึ้นต้นด้วยสระ นิยมเอาคำว่า
หนุท ไปสนธิ---เชื่อมเข้ากับพญัญชนะหลังนั้น.

ตัวอย่าง :หนุท ภณฺ อฺปาลี นินฺตฺตสฺสุ.

คำแปล :แนะอุปาลี ผู้พนาย **เชิญเถิด** อ.เจ้า จงกลับ.

นิบาต

บทที่ ๑๔ : นิบาตสำหรับผูกคัพท์และประโยค

ใช้สำหรับเชื่อมข้อความหรือประโยคให้เนื่องกัน

จ : ...ด้วย ...ด้วย (เท่ากับจำนวน จ คัพพ์) โดยอรรถแปลว่า และ
วิธีใช้ : ใช้เชื่อมคำหรือประโยคตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไปให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน
จ คัพพ์จะมีจำนวนเท่ากับบทที่เชื่อม เชื่อมบทใดวางไว้หลังบทนั้น
หรือลำดับที่ ๒ ของกลุ่มคำที่เชื่อม บางครั้งอาจจะ จ คัพพ์ไว้โดย
เขียนเพียงแค่คำเดียว สรุปว่า การเรียง จ คัพพ์มี ๓ แบบ คือ
แบบที่ ๑ : เรียงไว้สุดท้ายคำหรือท้ายประโยค
ควบพากย์ : ๐ ๐ ๐ ๐ จ, ๐ ๐ ๐ ๐ จ.
จ (ด้วย) จะแปลหลังจากที่แปลประโยคหรือบทจบแล้ว

แบบที่ ๒ :เรียงไว้ลำดับที่ ๒ ในทุกประโยค

๐ จ ๐ ๐ ๐, ๐ จ ๐ ๐ ๐.

๐ เจว ๐ ๐ ๐, ๐ จ ๐ ๐ ๐.

แบบที่ ๒ นี้ จ ตัวแรกอาจมี เอว คัพท์มาสนธิด้วย แปลว่า
ด้วยนั้นเที่ยว

แบบที่ ๓ :เรียงไว้ลำดับที่ ๒ ในประโยคสุดท้าย

ควบพากย์ : ๐ ๐ ๐ ๐, ๐ จ ๐ ๐ ๐.

ควบบท : ๐ ๐ จ .

ถ้ามีนิคคหิตอยู่หน้า จ มักแปลงนิคคหิตเป็น ญ แล้วสนธิกับ จ

๑) สตุถา มหาชนํ สคฺคมคฺเค จ โมกฺขมคฺเค จ ปตฺติภูจฺจายมาโน

อ. พระศาสดา ยิงมหาชน ให้ตั้งอยู่เฉพาะอยู่ ในหนทาง
แห่งสวรรค์ ด้วย ในหนทางแห่งความหลุดพ้น ด้วย.

๒) ตุมฺเห มม วจเนน ทสฺพลญฺจ อสีติมหาเถเร จ วนฺทถ.

อ. ท่าน ท. จงไหว้ ซึ่งพระศพล ด้วย ซึ่งพระเถระผู้ใหญ่
แปดสิบ ท. ด้วย ตามคำ ของข้าพเจ้า.

ทสฺพลํ+จ = ทสฺพลญฺจ แปลงนิกคหิตเป็น ญ

๓) อถสุส (จกฺขุपालตฺเถรสฺส), มชฺฌิมยามเ อติกฺกนฺตมตฺเต,
อปฺพุพฺพํ อจฺริมํ อกฺขีนิ เจว กิเลสํ จ ปภิชฺซีสุ.

จ+เอาว = เจาว (ลป อ ที่ จ)

ครั้งนั้น ครั้นเมื่อมัชฌิมยาม เป็นกาลสักว่าก้าวล่วงแล้ว มีอยู่,
อ.ดวงตา ท. ด้วยนั้นเทียว อ.กิเลส ท. ด้วย ของพระเถระชอ
ว่าจักขุบาล นั้น แตกไปแล้ว ไม่ก่อน ไม่หลัง.

๔) โกสมพิย์ หิ โฆสิตารามะ ปญจสตปญจสตปริวาราท เทว
ภิกขุ วหริสฺส: วินยธโร จ ฌมมกถโก จ.

ตั้งจะกล่าวโดยพิสดาร อ.ภิกษุ ท. สอง คือ อ.ภิกษุผู้ทรง
ไว้ซึ่งพระวินัย ด้วย (พระวินัยธร) อ.ภิกษุผู้กล่าวซึ่งธรรม
ด้วย (อ.พระธรรมกถึก) ผู้มีภิกษุมิร้อยห้าและร้อยห้าเป็น
ประมาณเป็นบริวาร อยู่แล้ว ในโฆสิตาราม ในเมืองโกสัมพี.

๕) ฉินฺนคฺคานิ เจว ตินฺนานิ ชาทามิ, โอบคฺโคภคฺคญจ เม
(เต หตฺถิ) สาขางคฺ์ ชาทนฺติ, อาวิลานิ จ ปานียานิ ปิวามิ
อ.เรา ย่อมเคี้ยวกิน ซึ่งหญ้า ท. มีปลายอันอันข้าง ท. เหล่านั้น
ตัดแล้ว **ด้วยนั้นเทียว**, (อ. ข้าง ท. เหล่านั้น) ย่อมเคี้ยวกิน
ซึ่งรุกขาวัววะอันบุคคลพึงหักคือกิ่งไม้ อันอันเราหักลงแล้ว
และหักลงแล้ว **ด้วย**, อ. เรา ย่อมดื่มซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม ท.
อันขุ่นมัว **ด้วย**.

๖) ตุมฺเหหิ เตมาสํ เอกเกหิ ติฏฺจนฺเตหิ นิสีหนฺเตหิ จ ทุกฺกัรํ กตํ.

อ.กรรมอันบุคคลทำได้โดยยาก อันพระองค์ ท. ผู้พระองค์เดียว
ผู้ประทับยืนอยู่ ด้วย ผู้ประทับนั่งอยู่ ด้วย ตลอดเดือนสาม ทรง
กระทำแล้ว.

๗) ตาต เอกกฺขิโน อกฺขิ วีย หทยํ วีย จ อติปิโย เม.

แน่ะพ่อ อ.เจ้า เป็นที่รักยิ่ง ของเรา รากะ อ.ดวงตา ของบุคคล ผู้
มีดวงตาข้างเดียว ด้วย รากะ อ.ดวงใจ ด้วย.

ในประโยคนี้มี ๒ บทเชื่อมกัน แต่วาง จ คัพทํไว้เพียงคัพทํเดียว.

๘) สพุพา เทวดา เจว นาคสุปณฺณา จ สาธุการํ อํสฺ.

อ.เทวดา ท. ด้วยนั้นเทียว อ.นาคและครุฑ ท. ด้วย ได้ให้แล้ว
ซึ่งสาธุการ.

๙) เอโก หตฺถิมารโก หตฺถิ มาเรตฺวา ทนฺเต จ ตเจ จ อนฺตานิ จ
ฉนฺมํสญฺจ อหริตฺวา วิกุกิณฺนโต ชีวิตํ กปฺเปสิ.

อ.บุคคลผู้ฆ่าซึ่งข้าง คนหนึ่ง ยังข้าง ให้ตายแล้ว นำมาแล้ว
ซึ่งงา ท. ด้วย ซึ่งหนัง ท. ด้วย ซึ่งไส้ใหญ่ ท. ด้วย ซึ่งเนื้อล่า
ด้วย ขายอยู่ สำเร็จแล้ว ซึ่งชีวิต.

๑๐) วิภายมานาย ปน รตติยา, วลาหกวิคโม จ อรุณकुคมนตรี
ตสุสา คพภูฏานนุจ เอกกขณเยว อโหสิ.

ก็ เมื่อราตรี สว่างอยู่, อ.ความหายไปแห่งเมฆฝน ด้วย อ.การขึ้นไป
แห่งอรุณ ด้วย อ.การออกแห่งสัตว์ผู้เกิดแล้วในครรภ์ ของพระ
เทวี นั้น ด้วย ได้มีแล้ว ในขณะที่เดียวกันนั้นเทียว.

๑๑)ตทหปปี เสฏฐจี จ ภรียา จ ฐิตา จ ตถา ปลายิตฺวา โฆสกเสฏฐจี
ปลฺลิตฺตํ ปตฺถณฺตทา โภสมพฺปี ปฏิปชฺชิสฺสุ.

แม่ในกาลนั้น อ.เศรษฐี ด้วย อ.ภริยา ด้วย อ.ธิดา ด้วย
หนีไปแล้ว อย่างนั้น ปรารธนาอยู่ เพื่ออันเห็น ซึ่งโฆสก
เศรษฐี ดำเนินไปแล้ว สูหนทาง.

๑๒) ตา อิตถิโย ตถา กตฺวา สตุถารํ คจฺจนฺตญฺเจว อากจฺจนฺตญฺจ
โธโลเกตฺวา วนฺทีสุ เจว ปุเชสุ จ.

อ.หญิง ท. เหล่านั้น กระทำแล้ว อย่างนั้น แลดูอยู่ ซึ่งพระศาสดา
ผู้เสด็จไปอยู่ ด้วยนั้นเทียว ผู้เสด็จมาอยู่ ด้วย ไหว้แล้ว ด้วย
นั้นเทียว บูชาแล้ว ด้วย.

จ :อนึ่ง, ก็, จริงอยู่

วิธีใช้ :มาตัวเดียววางอยู่ลำดับที่ ๒ ของประโยค ถ้ามาคู่กับ ปน เป็น จ ปน ให้แปลว่า ก็แล

๑)อุปคนุตวา จ ปน (สกฺโก) เทรสุสาวิฑูเร ปทสทฺทํ อกาลิ.
ก็แล อ.ท้าวสักกะ ครั้นเข้าไปใกล้แล้ว ได้กระทำแล้ว ซึ่งเสียง
แห่งเท้า ในที่ไม่ไกล แห่งพระเถระ.

๒) กาย นุตถ ภิกขเว เอตริ กถาย สนฺนิสิณฺหา, กา จ ปน โว
อนุตธา กถา วิปฺปกตา.

ดูก่อนภิกษุ ท. อ.เธอ ท. เป็นผู้นั่งพร้อมกันแล้ว ด้วยวาจา
เป็นเครื่องกล่าว อะไร หนอ ย่อมมี ในกาลนี้,

ก็แล อ.วาจาเป็นเครื่องกล่าว อะไร อันเธอ ท. กระทำค้ำ
ไว้แล้ว ในระหว่าง.

๓) พุทุธา จ นาม ฌมัม เทเสนฺตา สรณลีลปพฺพชฺชาทีนํ อุปนิสฺสย
โธโลกेतฺวา อชฺฉมาสยวเสน ฌมัม เทเสนฺติ.

อนึ่ง ชื่อ อ.พระพุทฺธเจ้า ท. เมื่อทรงเสด็จ ซึ่งธรรม ทรงตรวจดูแล้ว
ซึ่งอุปนิสฺย (แห่งคุณ ท.) มีสรีระและศีลและบรรพชาเป็นต้น
ย่อมทรงเสด็จ ซึ่งธรรม ด้วยอำนาจแห่งอํชาคัย.

๔) อิเม จ ภิกฺขุ มม วจัน น กโรนฺติ.

จริงอยู่ อ.ภิกษุ ท. เหล่านี้ ย่อมไม่กระทำ ซึ่งคำ ของเรา.

วา :หรือ หรือว่า

วิธีใช้ :ใช้เชื่อมคำหรือประโยคตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไปให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน วา ศัพท์จะมีจำนวนเท่ากับบทที่เชื่อม เชื่อมบทใดวางไว้หลังบทนั้น หรือลำดับที่ ๒ ของกลุ่มคำที่เชื่อม การเรียง จ ศัพท์มี ๓ แบบเหมือน จ ศัพท์

วา ศัพท์ เชื่อมบท หมายถึงเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ในจำนวนที่ วา ศัพท์กำกับอยู่

จ ศัพท์ เชื่อมบท หมายถึงการเอามารวมกันทั้งหมดเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

๑) ปุตฺตํ วา ธีตรํ วา ลมิตฺตวา ตุมฺหากํ มหาสกฺกาํ กฤษฺสามิ.

อ.ข้าพเจ้า ได้แล้ว ซึ่งบุตรชาย หรือ หรือว่า ซึ่งลูกสาว จักกระทำ
ซึ่งสักการะใหม่ แก่ท่าน ท. (ได้ลูกชายหรือลูกสาวก็ได้)

๒) ปรโลกํ คจฺจนฺตํ (ปฺคฺคํ) ปุตฺตธีตโร วา โภคา วา นานุคจฺจนฺติ.

อ.บุตรและธิดา ท. หรือ หรือว่า อ.โภคะ ท. ย่อมไม่ไปตาม ซึ่ง
บุคคล ผู้ไปอยู่ สู่ปรโลก.

๓) โก วา ตวํ กสฺส วา ปุตฺโต (โหสิ)?

อ.ท่าน เป็นใคร หรือ หรือว่า เป็นบุตร ของใคร ย่อมเป็น

วา คัพฺปํ มี ๒ ตัว แปลว่า ...หรือ หรือว่า...

๔) โภ วา เต สตุธา (โหติ), กสุส วา ตุม ฌมัม โรเจสิ.

อ.ใคร เป็นศาสดา ของท่าน ย่อมเป็น หรือ, หรือว่า อ.ท่าน ย่อมชอบใจ ซึ่งธรรม ของใคร.

๕) โคณา วา นัม (ทารกัม) มหุทิสฺสนฺติ, จกฺกานิ วา ฉินฺทิสฺสนฺติ.

อ.โค ท. จักเหยียบ ซึ่งเด็ก นั้น หรือ หรือว่า อ.ล้อ จักตัด.

๖) ตัม สุนฺไซ วา กาโก วา อมนุสฺโส วา อุปสงฺกมิตฺตุ นาสกฺขิ.

อ.สุนัข หรือ หรือว่า อ.กา หรือว่า อ.อมนุษย์ ไม่ได้อาจแล้ว เพื่ออันเข้าไปใกล้ ซึ่งเด็ก นั้น

วา คัพทมิ ๓ ตัวแปลว่าหรือ หรือว่า... หรือว่า...

หิ
วิธีใช้
ก็, จริงอยู่, เพราะว่า, ดังจะกล่าวโดยย่อ, ดังจะกล่าวโดยพิสดาร
วางไว้ตัวที่ ๒ ของประโยค เป็นเครื่องหมายกำหนดประโยคใหม่
แต่ถ้ามีอาลปะนะอยู่หน้าไม่ต้องนับอาลปะนะ

๑) ตาต มหุลลกลุส หิ อตุตโน หตุถปาหาปี อนสุสวา โหนติ.

แน่ะพ่อ **จริงอยู่** แม่ อ.มือและเท้า ท. ของตน ของคนแก่
เป็นอวัยวะไม่ฟังตาม (ไม่เชื่อฟัง) ย่อมเป็น.

๒) มยฺหิ ธรรมานสุส พุทฺธสุส สนฺติกา กมฺมฏฺจํ คเหตฺวา อาคตา.

เพราะว่า อ.เรา ท. เรียนเอาแล้ว ซึ่งกรรมจาน จากสำนัก
ของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงพระชนม์อยู่ มาแล้ว.

ตุ : ส่วนว่า, ก็ (มีใช้น้อย)

ปน : ส่วนว่า, ก็

วิธีใช้ : วางไว้ตัวที่ ๒ ของประโยค เป็นเครื่องหมายกำหนดประโยค

๑) วิปัสสนาธุระ ปน ปุเรสุสามิ.

ก็ อ.เรา ยังวิปัสสนาธุระ จักให้เต็ม.

๒) อโยโย ปน ภนฺเต กุหิ คมิสุสติ.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ก็ อ.พระคุณเจ้า จักไป ในที่ไหน

๓) ก็ ปน เถโร อาคโต.

ก็ อ.พระเถระ มาแล้ว หรือ.

๔) อปี นุ โข อยฺยานํ อิมสฺมึ จาเน วสนฺตํ โภจิ อูปทฺทโว อตฺถิ.

อ.อันตราย อะไร ๆ มีอยู่ แก่พระคุณเจ้า ท. ผู้พักอยู่ในที่นี้

บ้างหรือ หนอ แล.

:อีกอย่างหนึ่ง (มีใช้น้อย)

อถวา

อปีจ :เออ ก็, อีกอย่างหนึ่ง

๑)อปีจ โข ปน อผาสุเกน ภิกขุณา อาคนตุวา วิหารมชฺฌ
คณฺทียา ปหตาย, คณฺทิสญฺญา อาคนตุวา ตสฺส เกสชฺช
กริสฺสาม.

ก็ อีกอย่างหนึ่ง แล ครั้นเมื่อระฆัง อันภิกษุ ผู้ไม่มีความ
ผาสุก มาแล้ว เคาะแล้ว ในท่ามกลางแห่งวิหาร, อ.เรา ท.
มาแล้ว ด้วยสัมภวณแห่งระฆัง จักกระทำ ซึ่งยา แก่ภิกษุ นั้น

๒)อปีจ ปน เต เถโร ขมาปีโต.

ก็ อีกอย่างหนึ่ง อ.พระเถระ อันท่าน ให้อดโทษแล้ว หรือ.

นิบาต

บทที่ ๑๕ : นิบาตสักว่าเป็นเครื่องทำบทให้เต็ม

ใช้สำหรับตกแต่งข้อความในคาถาและท่องนิทาน

นุ

:หนอ

:กสุส นุ โข อุปริ สาโป ปติสฺสติ.

อ.คำสาป จักตก ในเบื้องบน แห่งใคร **หนอ** แล.

สุ

:สิ, แล

:โก สุ ทานิ อมฺเหหิ ปาปิโย (โหติ).

ในกาลนี้ อ.ใคร **สิ** เป็นผู้เลวกว่า กว่าเรา ท. (ย่อมนเป็น) ในราตรี อัน
ปรากฏดุจราตรีนี้.

เว :แล

๑)ปณฺญา เว สตุตฺมํ ฐนํ (โหติ).

อ.ปณฺญา แล เป็นทรัพย์ อันที่เจ็ด ย่อมเป็น

๒)น เว กหริยา (ชนา) เทวโลกํ วนฺตติ.

อ.ชน ท. ผู้ตระหนี่ ย่อมไป สูเทวโลก หมายได้ แล.

โว :ไม่นิยมใช้

โช :โก นุ โช อิธาคจฺจติ, ปริคฺคณฺหิสฺสามิ น.

อ.ใคร หนอ แล ย่อมมา ในที่นี้, อ.เรา จักกำหนดจับ ซึ่งบุคคลนั้น

วต :อนิจจา วต สงฺขาร อุปฺปาทยธฺมฺมิโน อุปฺปชฺชิตฺวา นีรฺชฺฉนฺติ.

อ.สังขาร ท. ไม่เที่ยง **หนอ** มีความเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็น
ธรรมดา เกิดขึ้นแล้ว ย่อมดับไป.

หเว :แล

:พาลา หเว นฺปฺปัสสฺสนฺติ ทานํ

อ.คนพาล ท. **แล** ย่อมไม่สรรเสริญ ซึ่งทาน.

นิบาต

บทที่ ๑๖ : นิบาตสำหรับบอกเนื้อความต่าง ๆ

ใช้สำหรับขยายความกิริยา

อภฺยทตฺถ :โดยแท้

:เอวรฺุโป หิ ภิกฺขุ อภฺยโโป มคฺคผลหิ ปรีหานาย (โหติ),
(อຍฺ ภิกฺขุ) อภฺยทตฺถ นีพฺพานสฺเสว สนฺติเก โหติ.

เพราะว่า อ. ภิกษุผู้มีอย่างนี้ป็นรูป ป็นผู้ไม่ควร เพื่อ
อันเลื่อมรอบ จากมรรคและผล ท. (ย่อมป็น),
(อ. ภิกษุนั้น) ย่อมมี ในที่ใกล้ แห่งพระนืพพาน โดยแท้
นั้นเทียว.

อหฺธา :แน่แน้

:คานนคคชนปทราชธานีโย จรนฺตา อหฺธา โมกฺขธมฺมเทสํ กณฺจ
อาจรียํ ลภิสฺสาม.

อ.เรา ท. เทียวไปอยู่ สู่หมู่บ้านและนคคและชนบทและราชธานี ท.
จกได้ ซึ่งอาจารย์ บางคน ผู้เสดงซึ่งโมกกรรม แน่แน้.

อวสุลั :ແນ່ແຫ້

๑)อวสุลั มยา มริตพุพั.

อ้นเรา ฟิงตาย แ่น่แท้.

๒)อวสุลั อยฺยานัน สนฺติเก อาหารมตฺตํ (วตฺถุ) ลภิสฺสามิ.

อ.เรา จักได้ ซึ่งวัตถุสักว่าอาหาร ในสำนัก ของพระคุณเจ้า ท.
แ่น่แท้.

อโห :โ, ใ้โ

วิธีใช้ :ใช้กับเรื่องที่หน้าดีใจ และเรื่องที่หน้าเศร้าใจ

๑)อโห พาโล อตุตโน มรณปณณํ ทุสฺสนฺเต พนฺธิตฺวา วิจรติ.

โ อ.คนขลา ผูกแล้ว ซึ่งจดหมายเป็นเหตุตาย แห่งตน ที่ชายผ้า
ย้อมเขียวไป.

๒)อโห วตาทํปี อนาคเต อุปฺปชฺชนกสฺส พุทฺธสฺส สาสเน
อิมิทา สาวเกน ปฏฺิลทฺธํ ฐํ ลภายยํ.

โ หนอ แม่ อ.เรา ฟังได้ ซึ่งธุระ อันอันพระสาวก นี้ ได้แล้ว
ในศาสนา ของพระพุทธเจ้า ผู้อุบัติขึ้น ในอนาคต.

นี่จ๋

:ตำ

:วสนเคหณจสุส (มหาทุคคตสุส) นี่จ๋ โหติ.

ก็ อ.เรือนเป็นที่อยู่ ของบุคคลผู้ถึงแล้วซึ่งยากใหญ่ นั้น
เป็นเรือนตำ ย่อมเป็น.

นูน

:แน

:อุโปสถทิวเส ปน (โส ตาปโส) อคฺคิ น ชาเลสิ, นูน มโต ภวิสฺสติ.

ก็ อ.ดาบส นั้น ไม่ยังไฟให้โพลงแล้ว ในวันเป็นแห่งอุโปสถ,
(อ.ดาบส นั้น) เป็นผู้ตายแล้ว แน จักเป็น.

ปัจฉา : ในภายหลัง

๑) มยหํ วุฏฺฐจการณํ ปน เต ปัจฉา กเถสุสามิ.

ก็ อ.ดิฉัน จักบอก ซึ่งเหตุ แห่งฝนตกแล้ว เพื่อดิฉัน แก่ท่าน
ในภายหลัง.

๒) आयस्मा अनुरुधो तिवृषजग्धुगे हृत्वा पञ्चा महाप्रिस वितक-
सुतुत् सुत्वा अरहतुत् पापुणि.

อ.พระอนรุฑะ ผู้มีอายุ เป็นผู้มีจักษุอันเป็นทิพย์ เป็น ฟังแล้ว
ซึ่งมหาปริสวิตักกสูตร ในภายหลัง บรรลุแล้ว ซึ่งพระอรหันต์.

ปฐมฉาย : จำเดิม

ปฐมตี : จำเดิม

๑) ปารีเลยุก อีโต (จานโต) ปฐมฉาย ตยา คนตู่ น สกุกา.

ดูก่อนปารีไลยก์ อันเธอ ไม่อาจ เพื่ออันไป จำเดิม แต่ที่นี้.

๒) โจราณ ม คเหตฺวา นิกฺขนฺตกาลโต ปฐมตี เตสฺ (เถราน) เอโกปี

(เถโร) อสฺสูนิ สนฺธาเรตฺถุ นาสกฺขิ.

แห่งพระเถระ ท. เหล่านี้ นหนา อ.พระเถระ แม้รูปหนึ่ง

ไม่ได้ อาจแล้ว เพื่ออันตรงไว้พร้อม ซึ่งน้ำตา ท. จำเดิม

แต่กาล แห่งใจ ท. จับแล้ว ซึ่งเรา ออกไปแล้ว.

อาวี :มีใช้น้อย

กัญจาปี :แม่โดยแท้, แม่ก็จริง

วิธีใช้ :ใช้คู่กับ หิ, จ, ปน คัพทเพื่อแสดงการคัดค้าน แปล หิ, จ, ปน ว่า “ถึงอย่างนั้น”

:กัญจาปี เม หตฺถปาทา อตฺถิ, ยาย ปน ปญฺญา ยิชาเรตฺวา อคํรํ
กรยฺยํ, สํ เม ปญฺญา นตฺถิ.

อ.มือและเท้า ท. ของเรา มีอยู่ แม่โดยแท้, ถึงอย่างนั้น อ.เรา
พิจารณาแล้ว ด้วยปัญญา ไต พิงกระทำ ซึ่งเรื่อน, อ.ปัญญา
นั้น ของเรา ย่อมไม่มี.

มูธา

:เปล่า

:น สกุกา (อิมินา ปุริเสน) มูธา สหุรุ, ยทิ ปน อลภานโต น ชีวิสุสติ,
(อัย ปุริโส) ตินิ สัจจรานิ มม เคเห ภตี กโรตุ.

อันบุรุษนี้ ไม่อาจ เพื่ออันได้ **เปล่า**, แต่ว่า ผิดว่า อ.บุรุษ นี้
เมื่อไม่ได้ จักไม่เป็นอยู่ไซ้, อ.บุรุษ นี้ จงกระทำ ซึ่งการ
รับจ้าง ในเรือน ของเรา สิ้นปี ท. ๓.

สก็

:คราวเดียว

: (วิสาขา) ทสกุขตตุ วิชิตาปี โข ปน สก็ วิชิตา วีย อวิต-
โยพพหนาว โหติ.

ก็ อ.นางวิสาขา แม้คลอดแล้ว สิบครั้ง เป็นผู้ราวกะว่า
คลอดแล้ว **คราวเดียว** เป็นผู้มีความเป็นแห่งความเป็น
สาวอันไม่ปราศแล้ว เทียว ย่อมเป็น.

ปุ่น

:อีก

๑) ตู่ว มา ปุ่น เอวมกาลี.

อ.เจ้า อย่าได้กระทำแล้ว อย่างนี้ อีก.

๒) ภาทุเท มยฺ ชีวนตา ปุ่น ปุตตํ สมิสสาม, จตุเตตฺวา นํ คจฺฉาม.

แน่นอนผู้เจริญ อ.เรา ท. เมื่อเป็นอยู่ จักได้ ซึ่งบุตร อีก, อ.เรา ท.
ทิ้งแล้ว ซึ่งบุตร จงไป.

๓) มนุสฺสา กทาปณฺเ อจฺฉินิตฺวา ปุ่น ปกฺขนฺทีสุ.

อ.มนุษย์ ท. เก็บแล้ว ซึ่งกทาปณะ ท. เล่นไปแล้ว อีก.

ปุ่นปุ่น บ่อย ๆ

๑) ปุ่นปุ่น ตสุเสว (อนรุฑุฑุฑ) ปราชโย โหติ.

อ.ความแพ้ย่อมมี แก่เจ้าอนรุฑุฑุฑ นั้นนั่นนทียว บ่อย ๆ.

๒) เถโร ตุณหิ อโหสิ; ปุ่นปุ่น (เวชเชน) ปุจฺฉิมมาโนปิ น กเถสิ.

อ.พระเถระ เป็นผู้นิ่ง ได้เป็นแล้ว, แม้อันหมอ ถามอยู่ บ่อย ๆ ไม่กล่าวแล้ว.

๓) ปาปญฺเจ ปุริโส กยิธา, น นํ กยิธา ปุ่นปุ่น.

หากว่า อ.บุรุษ พึ่งกระทำ ซึ่งบาปไซ้, พึ่งไม่กระทำ ซึ่งบาป นั้น บ่อย ๆ.

ภิชฺโย ะยั้ง

:ตานิ (รตนาธิ) เม คณฺหนฺเตสฺ (ชเนสฺ) อาฆาโต นาม นาโหสิ,
จิตฺตํ ภิชฺโย ภิชฺโย ปสฺสีทียะ:

ช็อ.ความอาฆาต ในชน ท. ผู้ถือเอาอยู่ ซึ่งรัตนะ ท.เหล่านั้น
ของข้าพระองค์ ย่อมไม่มี, อ.จิต เลื่อมใสแล้ว ยั้ง ๆ นั้นเทียว.

ภิชฺโยโส ะโดยยั้ง

:ตฺถุจฺมนุสฺสา ภิชฺโยโส มตฺตาย ปสฺสีทิสฺสุ.

อ.มนุษย์ผู้ยินดีแล้ว ท. เลื่อมใสแล้ว โดยยั้ง โดยประมาณ.

สทุธิ

:กั๑บ, ปรึ๑ม

๑)ปรโล๑กั คจ๑ฉน๑ต๑ (ป๑ค๑ค๑ล๑) ป๑ต๑ต๑ธิ๑ต๑โร ๑า โภ๑คา ๑า น๑าน๑ค๑จ๑ฉน๑ต๑,
ส๑ริ๑ริ๑ปี ๑ต๑ต๑นา ส๑ทุ๑ธิ น คจ๑ฉ๑ต๑.

๑.บ๑ุ๑ตร๑และ๑ธ๑ิ๑ดา ๑. หรือ หรือ๑ว๑า ๑.โภ๑คะ ๑. ย๑๑ม๑ไม๑ไป๑ตาม
ซึ่ง๑บ๑ุ๑ค๑ค๑ล ๑ู๑้ไป๑อย๑ู ส๑โล๑ก๑อ๑ื่น, แม๑้ ๑.ส๑ริ๑ระ ย๑๑ม๑ไม๑ไป กั๑บ
ด๑้ว๑ย๑ต๑น.

๒)ม๑ยา ส๑ทุ๑ธิ คจ๑ฉน๑ต๑ส๑ส ๑.ต๑ว ๑.ป๑ป๑ญ๑โจ ๑.ภ๑วิ๑ส๑ส๑ต๑.

๑.ค๑ว๑า๑ม๑เน๑็น๑ช๑้า จ๑ก๑มี ๑.แก๑่๑ท๑าน ๑ู๑้ไป๑อย๑ู กั๑บ ๑.ด๑้ว๑ย๑เร๑า.

๓) สมมุติ สิริวิฑูฒ อหํ ปพพชิตฺวา โมกฺขธมฺมํ คเวลิสฺสามิ,
ตฺวํ มยา สหฺธิ ปพพชิตฺุ สกฺขิสฺสสฺสิ.

แนะสิริวิฑูฒ ผู้มีธุระอันเสมอ อ.เรา บวชแล้ว จักแสวงหา
ซึ่งโมกกรรม, อ.ท่าน จักอาจ เพื่ออันบวช กับ ด้วยข้าพเจ้า หรือ.

๔) เทว อคฺคสาวกา ภิกฺขุสงฺฆเณ สหฺธิ อาคจฺจนฺตฺ.

อ.พระอัครสาวก ท. สอง จงมา พร้อม ด้วยหมู่แห่งภิกษุ.

๕) มยฺหํ พุทฺเธหิ สหฺธิ ปริจโย นตฺถิ.

อ.ความคุ้นเคย กับ ด้วยพระพุทธเจ้า ท. ย่อมไม่มี แก่เรา.

สถินกั :ค๋อย ๑

๑)(มาคนุทียา) ตาเสตฺวา ปุจฺฉิยมาณา น กเถสุตฺติ, สถินกั อุปาเยน
ปุจฺฉิสฺสามิ.

อ.นางมาคัันทียา นั้น อঁนเรา ให้สะดุงแล้ว งามอยู่ จักไม่กล่าว,
อ.เรา จักถาม โดยอุปาย ค๋อย ๑.

๒)ตุมเห ปาเชนฺตา ปุโรโต คจฺฉณ, มยั ปจฺฉโต สถินกั อาคมิสุสาม.

อ.ท่าน ท. ขั้บไปอยู่ จงไป ขั้งหน้า, อ.เรา ท. จักมา ขั้งหลัง
ค๋อย ๑ .

สมัย

:เอง

๑)อุปราสาท เอโก (บุคโคล) สมัย ทานัน เทติ, ปรี น สมานเปติ

:ดูก่อนอุปราสาทและอุบาสิกา ท. อ.บุคคล คนหนึ่ง ย่อมถวาย
ซึ่งทาน **เอง**, ย่อมไม่ชักชวน ซึ่งบุคคลอื่น.

๒)ราชา เตสุ (ปญจสุ วาหเนสุ) สุปตต สมัย อาโรหติ.

อ.พระราชา ย่อมเสด็จขึ้น ในพาหนะ ท. เหล่านั้น หนา ซึ่งมาชื่อว่า
สุปตตะ **เอง**.

สห

:พร้อม, กับ

๑)สหุเพว (ภิกขุ) สห ปรุสมุภิกาทิ อรหตุต ปาปุณีสุ.

อภิกษุ ท. หังปวง เทียว บรรลุแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์
กับ ด้วยปรุสมุภิกาท ท.

๒)ตสสา (เสฏฐิภริยาย) สห ทสสนเนว ตสมิ ปุตตลิเนโห
อุปชช.

อ.ความรักเพียงดังบุตร ในนายโฆสกะ นั้น เกิดขึ้นแล้ว แก่ภริยา
ของเศรษฐิ นั้น พร้อม ด้วยการเห็นนั้นที่ียว.

๓)มหาเสฏฺฐี สห ภริยาย ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจาลิ.

อ.มหาเศรษฐี พร้อม ด้วยภริยา เข้าไปเฝ้าแล้ว ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ยื่นแล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

๔)เอตฺถเวสฺส ทฺวตฺตีสาย ปฺตฺเตหิ สห ลีลํ จินฺทิตฺวา อหฺรถ

อ.เจ้า ท. ตัดแล้ว ซึ่งศีรษะ ของพันธฺุละ นั้น กับ ด้วยบุตร ท. สามสิบสอง ในที่นั้นนั้นที่ียว จงนำมา.

๕)ตลุต (เนสทลุต) สห ทลุตเนเนว เสฏฐจิจิตร์ ปุพพลิสเนโห
อชฺโฆตถริ.

อ.ควมร้กในกอลก่อกน ท่วมท้บแล้ว ซึ่งธิดาของเศรชจ
พร้อม ด้วยการเห็น ซึ่งนายพราน นั้นน้ันเทียว.

สามัม

:เอง

๑)(ตัม กมุम्म) มยา สามัม อกฺขีหิ ทิฏฺฐัง, ก็ ตว สหฺพหิสฺสามิ.

อ.กรรม นั้น อันเรา เห็นแล้ว **เอง**, อ.เรา จักเชื่อ ต่อเจ้า ทำไม.

๒)โมคคฺลฺลาน นนฺ เต ทวโลก นนฺทียสฺส นิพฺพตฺตา ทิพฺพ-
สมฺปตฺติ สามัม ทิฏฺฐา.

ดูก่อนโมคคัลลานะ อ.ทิพยสมบัติ อันบังเกิดแล้ว แก่นั้นทียะ
ในทวโลก อันเธอ เห็นแล้ว **เอง** มิใช่หรือ.